

پرستاشی

گوقاریکی روشنبیری گشتی یه

له لاین کله لهی خویندکارانی که دستان له دهره وهی و ولایت «نهکسا» دهره چپ

۳ سال کومه لهی خویندکاران

۱۹۸۶ - ۱۹۵۶

تاب ۱۹۸۶

ژماره ۳

AKSA

لهم زماره يهوا

۳	ده سته ی نویسه ران	جته ی زماره
۵	ده سته ی نویسه ران	۳۰ سال کومه له ی خوندکاران
۱۶	وهرگیتزانی شه زمر	تدریسی بدلیسی - ۲
۲۲	ناماده کردنی / م ۰ پایز	شهره فغانی بدلیسی له چه تد دیتیک دا
۲۳	ها وهل	کۆچ ومانه وه - چیرۆک -
۲۶	وه رگیتزانی ک ۰ ناسۆ	چیرۆکی چه کوشه که
۲۷	وهرگیتزانی عبدالموئن دمشتی	سه مای مه رگ
۲۹	جوا یسر	کسری بابسه گورگوپ - شاعر -
۳۱	وه رگیتزانی / سه بران	پا کانه - شاعر -
۳۷		فۆلکلۆر
۳۸	ناماده کردنی / نه به ز	فهره نگی سیاسی
۳۹	ده سته ی نویسه ران	پیشا نگوکه ی پر شنگ

گۆفاریکی پۆشسیری گشته به باره تری لغی به رلیبی
پۆزتا وا وه ک پا شکر بۆ (ده نگی خۆشنگارانی کوردستان)،
شۆرگانی ناوه ندی (سه کسا)، نا و بو و ده ده چیت .

AKSA

Postfach 122

A-1096 WIEN

A U S T R I A

شه دره بی به یوه ندی :

دانه ی به به ک دۆلاره سان به راهه ره که ی

کوردستان

وتەى زمارە

خۆشەنەرى خۆشەمبەست ،

زۆر خۆشحالین بەمەى کەوا لە زمارە سەئى کۆنار کەمکان برۆشنگ بەهەبکتر شاد دەمبەنەو، بەنگە
 دەرژۆى ماوەى نەبۆتى زمارە (دوو) و (سێ) ی برۆشنگ شەبازى سەرنەخ و بىرسەلار لێ کردن بىستە ،
 بەلام خۆ پارێزى نەبۆتى ئاشکرا ناگەین ئشکر بۆتۆن کرانى چاب و نە، بۆنى کۆتەك و گەمى بارىز و
 داهاى تايبەت بۆ برۆشنگ بەگى لە هۆگرێنگەکانى ئشود واکە و نەنى زمارە (٣) بۆوه . بەهەرحال
 زمارە سەئى کۆنار کەمکان لەسەردەم و تەنەبۆتى د بارو گرنگ و بەرجاوى ژبانتى مەلەتەمکان لکە ل
 ئىبۆهى خۆشەمبەست و بۆ نە روو دەمبەنەو ، لە سەر د مەئىک دا کەوا چارەگە سە دەمبەگى تەواوتىبە
 دەمبەت بە سەر هە لگوسانەنى شۆرتى ئەمبۆلى مەزنى کوردستان ، ئە و شۆرتى بەمبەسەمان و
 بچران و خاوشۆرىبۆن لە بەرامبەر زى هەمبۆ هەتۆرە مل لایەن ناخەزۆ داگەر کرانى کوردستان
 هەر لە بۆتە و جۆرتە سە تەن دا بۆوه ، ئە و شۆرتى ی بۆتە بۆتە کە ی . هەزارە ها دا ناستانى
 قارەمانى بىر لە پاين و د لۆرى و نەمەزىن و هە زارەها بەند و وانەى کورد ابعى و نىشتەمان —
 بە رووى و شۆرتەگەرى بەرۆنگەکانى گەمى کورد بەخشىو .

ئە گەرچى بەخيلانى چە پە لە جە زائىبوو کارە ساتى هەرسى ١٩٧٥ د بوستانى گەمى کورد
 واپان زانى شۆرتى ئە بۆلى مە زىن بە بە کجارى خاوشۆر کرا و کۆپاىو بەلام هەر زوو بە زو و
 شۆرتى نۆوى کوردستان واکى هەتتا نەو کە شۆرتى ئە يابو شۆرتى گە لێكى ژۆد سەتى
 شەبەئى تازارى و سە بە خۆى بۆو بە دە ها پيلانى ونگو سەند ئاباد و بەغدا و جە زائىبو
 خاوشۆر تايبەت و هەرچەند ژۆران کەبن و بپۆن و بکۆن و پيلان بکۆن شۆرتى کورد و کـ
 دا بە زوو بۆوه بەگ دا کۆتايەکانى کوردستان هەتاهەتا بەگ دادە لکۆن و گەشە دەکات و فراوان
 دە بۆت ، تا کورد گەر کرانى کوردستان لە سەر خاگى نىشتەمان دە دە پە ژمەنت .

ئەم زمارە بە یە برۆشنگ لە و سە ر دە مە دا دە کۆتە بە رجاوان کە ئە م يادە مە زتە مان
 بە سەر دا ئىج دە بەریت ، لە هە مان کاتێر دا لە م مانگە دا تە مەنى کۆمە لە مان دەمبەتە
 سەئى سالى رە بەق ، سالىزۆى سەئى سالى کۆمە لە مان خا لێكى زۆر گرتگە لـ
 کاروانى خەباتى خۆبەند کاروانى کوردستان بە گشتى هەر لە مژۆوى راکە پاگە ندى دا مەزاندە نسى
 ئە و کۆمە ئە نە بەرە لە لایە ن بە کە م کۆتۆنە وە ی دا مەزاندە نى لە (فەرسە دا ن) لەشاپسى
 ١٩٥٦ کۆمە ئە گە ورتتە کارو تێکێزانى نى بە ر دوام لە پێنای ناساندى گەمى کورد و شۆرەگەش
 بە گە لانى جەهان . بۆ بە بە اکۆرنى يارە نى و پاينەت بۆ شۆرتى رە وای گەمى کوردستان
 ناوى کۆمە ئە خۆبەند کاروانى کورد لە ئە وروا — لە کۆپى ی هە مبو خۆبەند کاروانى کوردستان
 لە دە ر دە وە و لە ناو و دە زىنگا يە وە و جى ی شانازى هە مبو لایە ک بۆو . بە لام بە داخە وە
 کە روو دا رە نال و نەتە کانى کەرسانى ئە دەرسى ١٩٧٥ لە ناو بۆتە کانى ئە م کۆمە قارەمانە ش
 رە نكى دا بۆوه و ئە جەماە گەشە ئە و بۆو کە ئە م گەرتى و بە رتە ی ئە ئە مژۆ دە پيەنين کە وتە

خۆبەنەراسى خۆشە و بىست ،
 برۆشنگ گۆ قارى هە مبو کورد ئیکسى بە شە رەف و
 نىشتەمان نە ر وەرە ، لە پێنای ووشە ی کوردى چاوى دوو بـ
 هە لپنایو تە وە . گۆ قارى برۆشنگ جاوە روانى رەختە و
 تێمىنى خۆبەند واره بە ریزە گانە نى . جاوە روانى بە رە مە
 ئىبۆه ی داسۆرى ووشە ی کوردى بە . . . هەمبۆ بە رە مەگى
 ئە دە بى و لىگولنە وە ی کۆمە لایە نى و کۆنۆرى و زانبا رەشتا ن
 دە تولان گۆ شە کانى گۆ قارى برۆشنگ برارێتە وە . گومانى
 تىانە کە کۆقارى برۆشنگ هە ئىبۆ بە و بە پێن يارە نى ئىبۆ
 گە شە ناکات . هەوا دارىن کە زمارە کانى دا هانەووى بە
 بە رە مە مە ئىبۆه ی خۆشە و بىست برارێتە وە .
 دە سەئى نۆو سە ران

رینی خویند کارانی کوردستان له ده ره وه . هه رله وکاته وه نرخه بانی خویند کارانی کورد له ده ره وه نووشی مستنی ولا داری به گی به برجاو و کوشنده هاتوو . د باره جگه له مستنی و سپی بونی خه بانی خویند کارانی کورد زیاتر له م کرتی و بچر بچری به جاوه روان ناکریت چونکه به هقی باری بابه تی و ته رگی سنوویدا ری خویند کاران له ده ره وه به بیج بیووشی به کیتی و به کیویتی شه واو خویند کاران ناتوانن ته رگی راسته قینه ی سه رشانیان به شه نه نجام بگه به نن . هاوکاری و هاو خه بانی ته نک هه ره هژی ک سوویدبه خترو به هژی که ره بژ خه بانی خویند کاران له ده ره وه به لکو مرچیکی زفر پشه ی و بئلقه یی به بژ یق که باندن و سه رگه وئنی خه بانی خویند کارانی کوردستان له ده ره وه به بیج بیووشی شه م هاوکاری و هاو خه بانی به شی خویند کارانی کورد له ده ره وه به رامبه رگه ل و نیشتمانه داکیر کراوه که یان به ته رزاری ده مینینه وه . بژ به شه پرشنگ رویی ده می له هه سوو خویند کارانی ل سووژ به وه فای کوردستان ده کات و لیج یان ده پارتیموه که بیزیک له م باره بکه نه وه و تازو به به جالاکی و به ناژلی و به جوا بئیری ههنگای توند و توانا به بھارتین بژ پیک خستنهوی ریزه کاتیان و به گه رختنه وه ی توانا به هره ی راسته قینه ی خلیان له پیتنای خزنه تاکرد سی کوردستان شه مان .

هپوا دارین له کۆنگری (۲۶) ی شه کسوا له هه موو ته و کۆچ و کۆچو نه وه و کۆنگرانی سه که له لا به خویند کارانی کورد له ده ره وه له م ساله دا (۱۹۸۶) ده به ستریی مست خویند کاران تاوژیکی زیرو دلسوزانه له مژووی چاره که سه ده یی شتریشی شه یلویلی مه نن و مژووی (۳۰) ساله ی کوبه له مان به ده نه وه و په ند ناتقی کرد نه وه کان وایان لیج بکات هه گناو به ره و په گلگرتن پیک خستنه وه ی ریزه کاتیان بنشین و شه م تاما نجه پیوژ به کتنه سه ره مقی شاره کاتیان و هه موو له باوه شی ته باجی و هاو خه بانی به په گه ا بگه ن .

ده فسه رمون با هه موو له گه ل ژماره (۳) ی پرشنگ به کارو به کرد موو بپۆین ههزی ی خه بات به ره و په کیتی و ساز کرد نه وه ی رینی خویند کارانی کوردستان له هه ند ایران .

ده سته ی نووسه ران

۳. سال کۆمه لئی خویندکاران

۱۹۵۶ - ۱۹۸۶

روژی ۱۶ / ۸ / ۱۹۸۶ سی سال تیشه به ریت به سه ر دامه زرا ندنی (کومه له ی خویندکارانی کوردا له شه رووبا) به م بوئنه به وه ده سته ی نو سه رانی گوئاری (پرشنگ) به گه رمی بپروزیای له خویندکاران و روشنبیرانی کورد شه کات و به وه پهری ریزه وه یا دی شه و روزه پسروزه شه کات نه وه و سلاوی گه رمی خوی بپشکهن شه کات به هه مو شه و بیا دلسوزانه که له دامه زرا ندن و گه شه بپگردنی کومه له ی خویندکارانی کوردا به شدار بون و خزمه تی تاما نجه کاتیان کردوووه . هه ره به م بوئنه به وه شه به ویست شه کله که باره ی خه بات و میژوی خویندکاران نه وه بپشکهن به خوینه رانی به ریز بکات ، شه م یا ده و چهند با دیکی بپروژ نوی بکا نه وه ، که هه ره به که یان له میژوی نه ته وه ی کوردا شوینی دبا ریکرا وی خوی هه به .

شه گه رچی هه ندیک له و روژانه رودا ویکتی ناخوش شه هینته وه بپیر ، به لا م هه مو یان روژی خه بات و قوسبنا له ریکای بژوتشه وه ی رزگار بپخسوازی نه ته وه که مان دا ، با دکردنه وه و لبوه لپهرو سونیان بو شینتا ودوا روژی شه بژوتشه وه به بپووسته و شه رکیگه شه که ویتنه سه رتانی هه مو روشنبیریک که به تانی شه و نه نک و تاریک به لکو ده یان لیکولینه وه و با سیان له سه ر بنوسریت ، له و تاریکی واد با سی هه رکا میکیان بکیریت هه قی خوی نا دریتی ، بویه شیمو و تاره که مان ته رخان شه که یین بو یا دی ۳۰ ساله ی دامه زرا ندنی کومه له ی خویندکاران و به بپه ره یان نه وه ی شه و روژانه ته نیا به نا ویردنیان . هپوا دا زین روشنبیرانی کورد له سه ر رودا وه کاتی نیر باس و لیکولینه وه ی تابه تی بنوسن و بپشکهن خوینده واران ی بگه ن .

سالی ۱۹۸۶ له میژوی کوردا به یا دی چل ساله ی دامه زرا ندنی کوماری مه ها با ده سته ی بیکرد (۱/۲۲/۱۹۸۶) له و روژده له مه بیدانی چوارچهر له مه ها با د قازی محمه ده ، سه روکی حیزی دیموکراتی کوردستان دامه زرا ندنی کوماری مه ها با دی به کومه لاتی خه لک را که با نده روژی ۲/۱۱ به سه روکا به شی حاجی با به شیخ وه زا ره شی کوردستان له دوانزه که س بیک هات ، خوینه رانی به ریز له وه شا کا دارن که کوماری مه ها با د که مته ر له سالیگ ژبا ، داگیرکارانی شیرانی به یا رمه تیی شه مه ریکا و شه کلیمز

کوماری ساوای مها با دیان له بیسکه دا خشکا ند.

- روزی ۶/۱ ده سال شیپری بهسدر دهسپیکردنهوی خبا تی چهک دار له کوردستانی دا گیرگرای میراق، بهدهسپیکردنری بهکبتی ی نیشمانی کوردستان (۱۹۶۶)، له کاتیک دا بالی روشی نا شومیدی خوی کینا بو بهسدر کوردستان دا . زورکسی لایان و او بو که شیرچیا ودولنهکانی کوردستان پیشهمرگه به خویبهو تا بنیختهوه .
- روزی ۸/۱۶ چل سال تی‌پهریت بهسدر دامهزرا ندنی بار تی دیموکراتی کوردستانی میراق دا به سروکا بهتی مستهفا بهزانی (۱۹۶۶) . بهکدم سکرتری کومیتی نا وهندی ما مونتا همزه عبداللای بو .
- ده سال پاش دا مهزرا ندنی پارتی ، هر له وروژه دا (۱۹۵۶/۸/۱۶) له ناری قمبربان / شهلمانیای وروژاوا (کومله‌لی خویسنگا رانی کورده له شورویا) دا مهزرا ، وهک پاشان باسی شهکین.
- روزی ۹/۱۱ بییت و پینج سال تی‌پهریت بهسدر دهسپیکردنی شورشی شهیلول دا (۱۹۶۱) بهسهرگردا بهتی پارتی دیموکراتی کوردستان که پاش زورجار شه راگرتن و ریکوتن و شه نوی بونهوه له بههاری سالی ۱۹۶۵ داله لایهن سهرگردا بهتی شه کانهی شورشهوه به بیانوی ریب کوهنتی میراق و شیوانهوه له جهاشیر (۱۹۷۵/۲/۶) بلاوهی بیگرا .
- روزی ۱۰/۹ سی سال تی‌پهریت بهسدر کوچی دوا بی شیخ محمودی هفیدا (۱۹۵۶) . پاش هینا نهوهی تهرمه‌گی شیخ محمود بو سلیمان تی زور بهگرمی پیشوازی لیگرا ، ده بان هزار کهس چون به پیر تهرمه‌گه بیوه ، کوبونهوی کومله‌لی خه‌لک بو به خویبنا ندانیکی گه‌وره دزی کاربه‌دهست اشی شه سهرده‌می میراق ، پولیس نه‌قی له‌خه‌لگه‌گه کرد ، به ده‌سیان کهس‌گوزران و سربندار بون ، به سدان گیران . بهکیک له شه‌هیده‌کانی شه را پهرینه شه‌ختری ره‌شول بو ، که پیش خویبنا شه‌ره‌کان که وهنتو لهو بهرتی کردیا شه سهر ساری سلیمان.
- روزی ۱۱/۲۱ ده سال تی‌پهریت بهسدر له‌نا و بردنی شه‌هیلدان شه‌هاب شیخ نوری ، جعفره عبدالولاحو شه‌تور زوربا دا (۱۹۶۶) ، که له لایهن رژیمتی شاهنشاهی گوربه‌گوری شیرانهوه به بیی ریکه‌وتننا شه ی

جه‌اشیر درانهوه به میراق ، پاش نریکی سالیک بهندی و شه‌کهنجه له لایهن کاربه‌دهسته بیبا وکزه‌گانی شیستانی میراقهوه له به‌ندبخانهی شه‌بو غریب له بهغدا له سیداره دران ، هه‌رسی شه‌هید له کادیسره بیسکه‌وتوه‌گانی (کومله‌لی ره‌نخه‌درانی کوردستان) بون .

شه‌مانه‌ن گریگرتینی شه‌و رودا وانه که به پیوستنان زانی له سالی ۱۹۸۶ دا ، پاش دیان نوی بکه‌یته‌وه . نا‌بیت شه‌وشمان له پیر بچیت که شه‌مال یادی شه‌ستهمین سالی دامه‌زرا ندنی (کومله‌لی زانسیستی کوردان) نوی شه‌بیته‌وه ، که پاش هه‌ول و کوشیکی زوری روشنبیرانسی شه‌و سهرده‌مه له شیواره روزی ۲ / ۴ / ۱۹۶۶ دا له ساری سلیمانسی دامه‌زرا به نیازی له‌نا و بردنی نه‌خویبنداره‌ری ، شه‌م کومله‌به ماوه‌ی ده سال له‌سهر هه‌ول و کوشن به‌رده‌وام بو ، گه‌لیک کهسی فیری خویبند - واری کردو به سیروب و به‌ری کوردا بهتی به‌روه‌ده‌ی کردن، قوتا بی‌یه‌کانسی شه‌م کومله‌به‌ده دوریکی بالیان ببینی له‌را پهرینی شه‌ی شه‌یلولی ۱۹۳۰ دا ، که دزی ده‌سه‌لانی بیگانه‌وه له‌پینا وی مافه نه‌نه‌وه‌بی‌یه‌کانی که‌لسی کوردا به‌روپا بو .

شیستا دبیته سهر شه‌و باسه‌ی ونا‌ره‌کمان تی تهرخان کردوه ، پاشی ۳۰ سالی ده دامه‌زرا ندنی کومله‌لی خویسنگا رانی کورده‌له‌شورویا :

به‌کهمین کوبونه‌وی خویسنگا رانی کورده لیریکرا ویکتی نا‌بیته‌تیدا ، شه‌گه‌ربته‌وه بو سالیانی دوا ی شینقلابی عوسمانی (۱۹۰۸) . پیش شینقلاب به‌چه‌ند سالیک که‌لیک خویسنگا ری کورده له هه‌مونا وچه‌گمانی کوردستانی عوسمانی‌به‌وه رویان کردبوهه ناری شه‌سته‌مول بو خویبند ، تیکه‌لبونی شه‌م خویسنگا رانه له‌گه‌ل خویسنگا رانی تورک و عه‌ره‌ب و شه‌توه‌گانی تری نا و ده‌وله‌تی عوسمانی ، سهر‌گردنی هه‌ندیکبان بو ولاتانی شورویا ، شه‌و جم‌جوله‌ی که‌وتبوه‌وه نا و روشنبیرا نه‌وه دزی سولتان عبدالولحه‌مید (۱۸۴۳-۱۹۰۹) ، بلا‌بونه‌وه‌ی سیرورا کانی مه‌دحمت پاشا (۱۸۲۲-۱۸۸۳) بو سه‌پاشانندی ده‌ستوریک که سئور بو ده‌سه‌لاته‌کانسی سولتان دابنیت ... خویسنگا رانی کوردیتی هوشیار کردبوهه ، شه‌وانیش له‌گه‌ل شه‌و بیزوتنه‌وه‌به‌دا بون که سولتان عبدالولحه‌میدی لایردو شورشی به‌روپا کرده به‌لام زو ده‌ره‌گه‌وت که شه‌و شورشه شه‌وه‌نبو که‌روشنبیرانی

تورك و ننه‌توه زبرده‌سته‌كان تا نا و ده‌وله‌تی عوسمانی چا وهریما ننه‌كردم .
 كار كوته ده‌ت توركه شوقینبسته‌كان كه ناسرابون به كومه‌لی (ا) تا دو
 ترقی) . له‌مانه سپاه‌تیکی تورانی دژ به ننه‌توه ناتورگه‌كان نیا ن به-
 كار له‌هینا . شهم بووه هوی شه‌وی شه و ننه‌توانه‌ش جوبلین و بیریسك
 له دوا وروزی خوبان بگه‌نوهه كورده‌كان ده‌سته‌پنجه‌بون، له‌پا پنه‌خت‌له
 خوینده‌كانی تر چهند كومه‌له‌یكی كوردی دامه‌زرا ن ، له‌وانه : كومه‌له‌ی
 سه‌رگه‌وتن و پینتگه‌وتنی كورد (۱۹۰۸) ، كومه‌له‌ی بلاكردنه‌وه‌ی زانستی له
 نا و كورد (۱۹۰۹) ، كومه‌له‌ی هیفتی (۱۹۱۰) ، كه كومه‌له‌یه‌كی خوینده‌كارانه
 بوه . شهم كومه‌لاننه تا ده‌سته‌پگردنی چنگی جیپه‌تی به‌كهم (۱۹۱۴-۱۹۱۸)
 له كارا بون . به‌كهم سكرتیری كومه‌له‌ی هیفتی ممدوح س‌لیم بو ، كه له
 سپه‌كانه‌وه تا كوچی دوابی له سالی ۱۹۷۷ له نام شه‌زیا . تا كوتایی
 په‌نجا كانیش ما موستای زمانه‌نسی بوه ، له‌و ایلانده به‌ها وگساری
 له‌گه‌ل حه‌من جاجو ، قه‌دری جمیل پاشا ، قه‌دری جان و هه‌ندیکي شس-
 كومه‌له‌یه‌كیان پیک هینا بو ، چا لاگی‌به‌كانی شهم كومه‌له‌یه زیبا تر كومه‌لا-
 به‌تی بو تا نیاسی . شهم كومه‌له‌یه ده‌ستیان هه‌بو له دامه‌زرا نده‌تی كو-
 مه‌له‌ی خوینده‌كاران دا ، تا ما وه‌یه‌كیش یارمه‌تی خوینده‌كاران نیا ن شه‌دا .
 پاش كوتایی چنگی به‌كهم ، به تا به‌تی له كوتایی بیسته‌كان و
 سه‌ره‌تای سپه‌كان دا ، گه‌لیك كومه‌له‌ی خوینده‌كارانه‌ی كوردی دامه‌زرا وه ،
 به زوری له نا وه‌وه‌ی ولات و له پا پنه‌ختی شه و ده‌وله‌تانه‌دا كه به‌شیکي
 كوردستان نیا ن دا گریكردوه ، به‌لام زور بریان نه‌كردوه‌به‌تا دامه‌زرا نده‌تی
 به‌كیتی قوتاییانی كوردستانی عراق له ۱۹۳۲/۲/۱۸ دا ، كه شه‌سه
 باسیکی تابه‌تی‌له له چوارچیوه‌ی شهم وتاره‌دا جیگای تابه‌توه ، بویه
 شه‌گه‌ریبنه‌وه سه‌ر باسه‌کی خومان له یاره‌ی كومه‌له‌ی خوینده‌كارانه‌وه .

پاش چنگی جیپه‌تی دووم بزوتنه‌وه‌ی دیموكراتی له‌نا و خوینده‌كا-
 ران دا . له‌سه‌را سه‌ری جیپان به‌شویه‌یكی تابه‌تی پهره‌ی سه‌نده . تا كوتایی
 شه‌سته‌كان نیش بزوتنه‌وه‌ی خوینده‌كاران ده‌وریگی با لای ده‌بیتی له‌خه‌با نسی
 گه‌لان دا دزی شمیراییزم و كوته‌پهرستی و له‌پیناوی شاشتی و دیموكرات-
 س‌دا ، به‌لام له‌شه‌جایی شه و شكسته‌ی توشی بزوتنه‌وه‌ی كورده‌تی هه‌ت
 دوا ی شیکچونی كوبری مه‌با با دو نه‌بونی زما ره‌یه‌ی شه‌وتوله‌خوینده‌كارانی

كورد له ده‌ره‌وه‌ی ولات كه یارمه‌تی دامه‌زرا نده‌تی ریکخرا ویک به‌دات ،
 پینکیا ننی كومه‌له‌یه‌كی خوینده‌كارانه‌ی كوردی تا سالی ۱۹۴۹ دوا كه و ت
 له‌م ساله‌دا چهند خوینده‌كاریکي دلسوزی كورد كه شه و كا شه له شه‌ورویا
 شه‌با خوینده ، له‌وانه : نوره‌ده‌ین زازا ، عیسه‌ت شه‌ریف وایلی، شه‌وكت
 عقراوی ، عبدالل قاندر بیریان له‌وه كرده‌وه كه ریکخرا ویک بو
 خوینده‌كارانی كورد له شه‌ورویا دامه‌زریش ، تا شه‌مانیش‌بتوان شه‌وك
 خوینده‌كارانی ولاتانی تر شان به شانی خوینده‌كارانی جیپان تی‌یكوشن و
 هه‌ول بده‌ن بو ناسانده‌تی مه‌سه‌له‌ی گه‌ل و نیشتمانكه‌با ن به‌گه‌لانی
 جیپان . له‌به‌ر كه‌می ژماره‌ی خوینده‌كارانی كورد له‌و كا شه‌دا و له‌به‌ر-
 شه‌وه‌ی شه و سه‌رده‌مه شه و بیریوا وه‌ره زیبا تر با وسو كه خوینده‌كارانی‌هه‌ر
 ولاتیک پیوسته له‌و ریکخرا وانه‌دا كه به‌نازی ده‌وله‌تی‌شه‌وتلانه‌وه : تا و
 نراون كار بگه‌ن ، شهم كومه‌له‌یه شه‌ونده بیری نه‌كردو پاش چه‌سند
 سالیك له‌نا وچو .

به‌كیك له چا لاگی‌به‌كانی شهم كومه‌له‌یه شه‌وه‌بو كه به‌شدرا ربون له
 فیستیقایلی دووه‌می لاوان و خوینده‌كارانی جیپان ، كه له هابی ۱۹۴۹
 له ناری بو‌ده‌پست / هه‌نگاریا به‌سترا . له‌م فیستیقاله‌دا نوبته‌را نسی
 شهم كومه‌له‌یه توتیان نیا ن باسی بازی ناله‌باری كوردستان بگه‌ن و ده‌نگی
 گه‌لی كورد بگه‌نوبتی به‌لاوان و خوینده‌كارانی جیپان . شه‌گرچی شهم‌كومه-
 له‌به‌ته‌مه‌تی كورت و چا لاگی‌به‌كانی كهم بون ، به‌لام وه‌ك سه‌ره‌تایه‌ك بو
 كورده‌ننه‌وه‌ی خوینده‌كارانی كورد و به‌كختنی نیکوشان نیا ن پیوسته‌له
 میژوی بزوتنه‌وه‌ی خوینده‌كاران دا با به‌خی بی بدیریت و له‌بیر نه‌جیه‌توه .
 شه‌وه‌ی شایبانی باسه‌نونه‌راتی شهم كومه‌له‌یه له فیستیقایلی ناسرابا ودا
 له زیر تالی كوردستان دا شه‌رووبشتن و به‌شدرا چی لاگی‌به‌كان شه‌بون .

پاش له‌نا وچونی شهم كومه‌له‌یه خوینده‌كارانی كورد چهند سالیك بی
 ریکخرا و ما نه‌وه ، شه‌ویش وك وتمان له‌به‌ر كه‌می ژماره‌ی خوینده‌كاران و
 له‌به‌ر شه و شكستی‌یه‌ی توشی بزوتنه‌وه‌ی كورده‌تی هه‌تی هاتبو وه له‌به‌ره‌شه‌ی
 بیریوا وه‌ریکی تر له‌نا و خوینده‌كاران و لاوانی شه و سه‌رده‌مه‌دا : با و بو .
 به‌سلام پاش قانگرددنه‌وه‌ی . چهند سالیك شه‌و راستی به‌سو
 خوینده‌كارانی كورد ده‌رگه‌ك تا نوان له‌نا وچو رچیوه‌ی ریکخسرا وه

۱۰
ناگوردستان نیپکانه دا اوک باری نته‌توهی کورد شه‌یوهیت کاریکهن، به
تابه‌تی شه‌نامانی شه و ریخرا وانه خوبان ورده اُورده له و ربیازه که
بو خوبان دانابو لایان دا و کهوتنه دامزرا نده‌تی ریخرا وی شه‌وتو
که به ناوی نته‌توهگانیا نه‌وه ننگ به ناوی ده‌وله‌تکه‌گیا نه‌وه ناوی
نرابون به تابه‌تی له سالانی ۱۹۵۵ و ۱۹۶۶ دا، که‌چنده ریخرا ویک
به ناوی (زابطه اللطبه العرب) وه دامزرا، خوبندگاری کورد، به
تابه‌تی شه‌وانه له عراق و سوریا وه هاتون شوینی خوبان لهم جوړه
ریخرا وانه‌دا شه‌یوهیتی، شه‌وه سوژا نه‌وهی بزوتنه‌وهی کوردا بینه‌تی
ژماره‌یک له خوبندگاری کورده له شه‌ورویا خسته سهر شه و رابه که
شه‌وانیش ریخرا ویک خوبندگاری نه‌ی کوردستان دا بجه‌زیتن که چا لاکه
یه‌گان نیو ناساندنی مه‌له‌ی نیشتمان نی کوردستان نهرخان بیکسات و
به‌یوه‌ندی دوستانو واکاری هه‌بیت له‌گدل ریخرا وه خوبندگاری به
دیموکراتی نیپکانی ناوچه جیپان به بم جوړه حه‌غه خوبندگاری کورد که
شه‌کاته شه له شه‌ورویا شه‌یوهیت به هاندان و ده‌ستیکه‌ری دوکتور
نوره‌دین زازا له ۱۰ تا ۱۶ تی ثاب ۱۹۵۶ له شاری ژنیریا دن لسه
شه‌نامانی روزنا او کوبونه‌وه بریاریان دا که کومه‌له‌یک بوخوبان
دامزرتین، به هلام له‌به‌رته‌وهی به‌رواری هه‌مو به‌شدارانی کوبونه‌وه که
له‌سهرته‌وه بیک‌تبه‌وه که خوبندگاری کورده‌ش مافی شه‌ویان هه‌یوه‌ک
خوبندگاری شه هه‌مو ولاتانی جیپان، ریخرا وی تابه‌تی، خوبان هه‌بیت،
پاش‌گیرم‌وکینه‌یکی زور که حوت روزی خایان، شه‌مجا بریاریان دا
که ریخرا ویک روشنبیری بو خوبندگاری کورد دامزرتین به ناوی
کومه‌له‌ی روشنبیری خوبندگاری کورد له شه‌ورویا " که تنیا له‌روی
روشنبیری و کوربه‌وهی و انیاربه‌وه به‌یوه‌ندی نیوان خوبندگاری
کورد له شه‌ورویا ربیک‌خات و هقی به‌سهر سیاهت و تیکوتانی سیاسی و
خمایا نته‌توهی کورده‌وه ته‌بیت له‌به‌رته‌وهی ۹ له‌وه حه‌غه شه‌ناما
که به‌شدار شه و کونگره به بون به‌روایان او بو که کومه‌له‌ی پویسته
تنیا کومه‌له‌یکی روشنبیری بیت و به‌س، کارباری کومه‌له له‌سهرته‌وا
به با‌شی نه‌رویشته ریگا وه تا به‌ستنی کونگره‌ی دووم له‌لنده‌ن له
۲ تا ۴ کانونی دوومی ۱۹۵۸، لهم کونگره‌یوه که ۲۲ خوبندگاری تیدا
به‌شدار بون، کومه‌له ورده ورده که‌وته چا لاکي توانده، بو به‌که‌م چار

شورگانی کومه‌له، گوٹاری کوردستان به کورده‌ی و عهره‌سی و شگل‌بزی
بلاؤکرا به‌وه بریار درا که کونگره‌ی سیم له هابونی هه‌مان سال دا
له شاری منیخ له شه‌نامانی روزنا وابه‌سرتیت، تا شه کات‌ه‌ش
ژماره‌ی دوومی گوٹاری کوردستان بلاؤکرا به‌وه.

کونگره‌ی سیم له کات و شوینی دیاریکرا ودا له ۸ تا ۱۱
۱۹۵۸ بیک‌خات، حه‌غه خوبندگاری تیدا شاماده بو که به زوری له
شگلستان و شه‌له‌مانی روزنا و سوسراوه هاتون، کونگره‌ی بریار
کونگره‌ی ناؤگورینی کومه‌له بو، ناوی کومه‌له بو به "کومه‌له‌ی خوبندگا -
رانی کورد له شه‌ورویا"، به‌که کومه‌له‌ی خوی له‌وه رزگارکرد که تنیا
کومه‌له‌یکی روشنبیری بیت و به‌س، ربیکاری به‌خوی دا که شه‌ویش و هک
هه‌مو کومه‌له‌یکی خوبندگاری تیکوتنه له جیپان له پیناوی چاکه و
سودی‌گدل تا شیکوتیت، به تابه‌تی له پیناوی مانه نته‌وه‌سی و
دیموکراتی نیپکانی گلی کوردا، دزی شمیرا لیمزی جیپانی ژریمه‌کونه
به‌رست و ژوقینسته دیموکراتی کوردستان، کونگره‌ی سیم به‌که‌ومی
بیشواری له شوشی جوارده‌ی شه‌موزی عراقی کورده‌روسکه‌یکی به‌روز -
بابی و لایسگری نارد سو کارمه‌دستانی شوینی عراق و شه هیواسه‌ی
ده‌بری که کوماری عراق بیسته کوماری راسته‌قینه‌ی کورده‌وه‌به.

دوا به دوا کونگره‌ی سیم چا لاکه‌یپکانی کومه‌له به شه‌یوه‌یکی
نراوان به‌ری سنده، ژماره‌ی شه‌نامان و لکه‌گانی کومه‌له‌ش روز به روز
رو له زیادتی بو، کومه‌له به شه‌واوی که‌وته سهر شه و ربیازه‌ی که بزوت
شده‌ی رزگاربخاری شه‌توهی کورد له سهرمه‌دا دا‌وا‌ی شه‌کرده.

له‌سهرته‌ای شه‌ستان دا کومه‌له زور نوابانگی ده‌رکرد، به‌تابه‌به
تی پات‌به‌شدار روشنی له‌کونگره‌ی شه‌نه‌سی به‌کیتی خوبندگاری نی‌جیپانیا،
که‌له ۱۰/۱۹/۱۹۶۰ له به‌غه به‌شدار روشنی وه‌قی کومه‌له
کورد کونگره‌به‌دا سوه خوی خوبندگاری کورده له به‌تی زوری ناره‌کلانی
کوردستان عراقی دزی شه‌ده‌ستریزه‌به که ده‌ستی بیکرده‌سوه‌را به‌بر
به تیکوتناری کورد له برویا چاکنده زه‌جرا وی‌انه‌تیکران دزی نته‌توهی
کورده مانه ره‌واکاسی.

له هابونی سالی ۱۹۶۶ دا پات‌ه‌ول و کوشنیک زور کومه‌له

وهركيرا به نهدام له بهكيتي خویندكارانې جیپا نهدا (IUS). پيش
 شهمن په پوهندۍ كومه له گدل شم ريكخرا وه جیپا نه په و لگدل
 بهكيتي لوانې ديموكراتي جیپا نهدا (WEDY) هر با ش بو له كو –
 نگره و مينا و رنيسنبا لانه دا كله لابن شم دو ريكخرا وه جیپا نه
 پهوه ريك نهخران، كومه له بهگرمي بهنثار شو، زور سوديني له و
 هه لاه ورنه گرتو زيا نا نا ندني مه وله نيشتمه ئې گلي كورد
 به گلا نې جیپا . چكه له كونگرې به غندا، كومه له بهگرمي بهنثار
 بو له كونگره گاني IUS له لينينگرا د (۱۹۶۶) و موفيا (۱۹۶۷) و له
 فيستاله گاني هيلسكي (۱۹۶۶) و موفيا (۱۹۶۸). له ننه نيست شم
 چا لاكي يانه و كومه له گو قاري (كوردستان) به شنگليزي دهر شه كرد
 به گه ليك زيان بلا كرا وه له بارې باري كوردستان و چا لاكي به گاني
 خويه و بلا و نه كرده وه. كاروبار به گاني كومه له هتا كونگرې ده به م
 (به رلين ۱۹۶۵) زور به با شي شه رو يست به ريكاه و كونگرې ده به م
 كه وره ترين و ريك و بيكترين كونگره گاني كومه له بو و شه و
 شاهه گي له روزاني كونگره دا سازگرا، با شترين شاهه گي بو كه شا
 نهو گانه له لابن كومه له و ريك خرا بيت .

شه و ناكوپي يانه له ولات سرې هه لدا، له نا وهراني شه شه
 كا نه وه، كار يكي خرا بي كرده سر كومه له و چا لاكي به گاني، سلام شه و
 هوي كه وت كردني كومه له كومه له هر به به گرتو يي ما به و ده تا
 كا تي به سني كونگرې هه شه هم له هاريني ۱۹۷۵ د به گم كونگره به دا
 سر كرا ده نې كومه له با ش بلا و پي كردني شوريش، شه يو يست كومه له
 به ستنده وه بو سر كرا ده نې به وه كه بلا و ه ي شو رت كرد، خو سند
 كاران به م رازي نه بو . له هر شه و له بو سر كرا ده نې به بان به جې
 هيت و كوم يته به گيان هه ليار د بو بيك پي نايي كونگرې هه شه هم
 كه له هاريني ۱۹۶۶ د له تاري ترا نكورت له شه ما نيا ي روز نا و
 بيك هات . شم كونگره به نا و كومه له گوري نه (كومله و خوسند
 كاراني كوردستان له دهره وې ولات) كه سا زاره به (شكس) كورت
 كرا وې نا و كومه له به شنگليزي : *Association of Parliament
 Students Abroad (ASA)*
 شه و كه وت و پهرتي به ي شه مر و له ما و سر و سه وې كورا هه و ،
 بز و نه وې خوسند كاران نني گوننه وه . شه كار يكي به گاني كورده

سر بز و نه وې خویندكاران ، بز و نه وه كه با ني لاوا ز كرده و و چا لاكي
 به گاني نې كم كرده شه وه، هه ول و كو شه كا نيشان له نا و بز و نه وې
 خویندكارانې جیپا نه دا . ده ننگا نه وې كز بو وه . همو خویندكار يكي
 هوشيار پويوسته دان به م راستي به دا بيت و هه ول به دات چاره سر يك
 به دوزينه بو نه ما ني شه و كه وت و پهرتي به ي كه وشه نا و بز و نه وې
 خویندكارانه وه، كه شه نيا ريكاه بو بوژا ندنه وې چا لاكي به گاني .
 شه كه شه مر و شه و نه له توانا نا نه بيت كه همو كومه له ريكخرا وه
 خویندكار به گاني له دهره وې ولات بيك بگرتنه وه، شه له متوانا نا هه به
 ها و كار له گدل به گرتدا . بگنه و كوم يته به گي به گرتو له نوينه ران شي
 ريكخرا و ه گان دا بيك به يتن بو هنگا و نان و ريكاه خوش كردن بو بيك
 گرتنه وه له دا ها تودا . بو به دي به يني شه م تا ما نه چه بيروزه ده سته
 نوسرا ني گو قاري پر شنگه ، له با دي ۳۰ ساله ي دا مه زرا ندني كومه له ي
 خویندكاران دا و به بو نه ي به سني كونگرې بيست و شه شه مې شه كا وه
 بانگي همو خویندكاره دلسوز و هوشياره گاني كوردستان شه كات له
 دهره وې ولت بو هه له پي نايي ههنگا و راسته فينه له ريكاي شه ك
 گرتنه وې بز و نه وې خویندكاران له چوا چويه بيك زيخرا تودا، نا
 همو بيكه وه به توان خبات و چا لاكي به گاني خویندكاران . به و
 پشه وه به بن ويه هيزي بگنه له پينا وې زيا تر رو ينگر دنه وې باري
 نالوزي شه مر و كوردستان بو جیپا نه دهره وې ده رختني شه هو
 ده ستر بري و زور شه شه ي له گه كه مان شه گرت له همو به شه دا گير
 كرا و ه گاني كوردستان شو شه و يستان دا و بو به و ده سختني بار مه شي
 بو بز و نه وې رنگا رخوا زي كه له كه مان له پينا وې مافه روا كا تي ،
 له كوردستان نيكي انا زا دو به خنيا زدا كه ما في مروفې تيدا بها ريزي .
 با با دي سي ساله ي دا مه زرا ندني كومه له بگه به شه نيا بو
 به گرتنه وې بز و نه وې خویندكارانې كوردستان له دهره وې ولت .
 ده سته ي نوسرا ن

شيشي : له نويشي شم و تاره دا سودمان له و ناميلكه به
 ورگر توه كه مالي ۱۹۷۲ له لابن به كيتي قوتايي نې كوردستان شه
 له سلما ني له زير نا وې "كومله و ريكخرا وه كوردي به گان له شه و روبا"
 بلا و كرا به وه له نويشي دوتور كه مال فو تا د.

برپا ره‌کائی کوپونه‌وی خویندکا را ئی
کورد له فیزیان / شاب ۱۹۵۶
(کوپونه‌و به‌گشتی برپا‌ری له‌مردا)

۱- کوپونه‌و له‌و با‌وره‌دا به‌که کورد به‌ک نه‌ته‌وه‌یه ، خاک و زمان و میژو و په‌یوه‌ندی‌ئا سو‌ری و نه‌ریت و کولتوری نه‌ته‌وه‌یه . تا‌بیه‌تری خوی هه‌به‌و هه‌هو له‌و مرعاجا ئی تیدا به‌که‌ته‌وه‌پیک دینن .

۲- به‌ندی سه‌روه نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌و نا‌چا نه‌ه‌گرته‌وه‌ه که زوری‌ی دا‌نیشتا‌وی کوردن ، وا‌ته‌ کوردستان که‌ پارچه‌سه‌کی جوگرافی به‌کرتوو پیک له‌هینت له‌ روزه‌لا‌ئی نا‌وه‌را ست .

۳- هه‌قی نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌ دیا‌ریک‌دنی دوا‌روزی‌ خوی‌دا هه‌قیکی ره‌وا به‌و هه‌ج گوما‌ئی تیدا نیسه .

۴- با‌ری ئیستا‌ی روزه‌لا‌ئی نا‌وه‌را ست (۱۹۵۶) ریگا‌یه‌کا ره‌یانا ئی ئه‌م هه‌قه‌ نا‌دا ت .

۵- ده‌سه‌لا‌ئی کولونیا‌لی و ده‌ره‌به‌گی و کوته‌په‌رستی به‌ گشتی له‌و کوپا‌نه‌ن که‌له‌ ریگای به‌کا ره‌یانا ئی هه‌قی دیا‌ریک‌دنی دوا‌روزی‌ دا‌ ووستا‌ون ، سو‌یه‌ پیوسته‌ خبات بکرتی بو له‌نا و‌س‌ردنی ئه‌م کوپا‌نه‌و به‌دیه‌په‌یانی دیموکراسی‌را سه‌قه‌ینه‌ له‌ ولاتا ئی روزه‌لا‌ئی نا‌وه‌را ست .

۶- کوپونه‌و له‌و با‌وره‌دا به‌که دیموکراسی و خبات د‌ز‌ی کولونیا‌لیزم و رژیسمی ده‌ره‌به‌گی و کوته‌په‌رستی هه‌ر بو ئه‌وه‌ نیسه‌که نه‌ته‌وه‌ی کورد بگات به‌ هه‌قی دیا‌ریک‌دنی دوا‌روزی‌ ، به‌لکو - با‌وه‌ری وا‌ به‌که‌ دیموکراسی‌را سه‌قه‌ینه‌ مه‌رجیکی سه‌ره‌که‌یه‌بو به‌دیه‌په‌یانی ئی به‌ختیا‌ری بو‌گه‌لی کوردو هه‌ر گه‌لیکی شه‌ .

۷- بزوتنه‌وی نیشتمان‌یی کورد بزوتنه‌و به‌یکی ئا‌زا دیک‌وا‌زا نه‌ی د‌ز‌ به‌ کولونیا‌لیزم ، له‌م رووه‌و به‌شترا وه‌ به‌هه‌م بزوتنه‌وه‌و رزگا‌ریخوا‌زه‌کا ئی شه‌ . سو‌یه‌ کوپونه‌و پ‌شتگیری ئه‌وا‌وی هه‌مو له‌و بزوتنه‌وا نه‌و خه‌با ئی هه‌مو گه‌لان نه‌کا‌ت له‌ په‌یانی‌وا ئا‌زادی و سه‌ر -

به‌خو‌یی نیشتمان‌یی به‌ تا‌بیه‌تی هی‌گه‌لانی روزه‌لا‌ئی نا‌وه‌را ست .

۱- ها‌و‌کا‌ری‌کردنی گه‌لی کورد له‌گه‌ل هه‌مو گه‌لانی ئا‌زا دیک‌وا‌زا به‌ تا‌بیه‌تی گه‌لانی سه‌ره‌پ و فارس و تورک ئه‌رکیکی پیوسته‌بو به‌دیه‌ په‌یانی دیموکراسی‌، چونکه‌ به‌رزه‌وه‌ ندیان به‌که‌ له‌ نه‌ما ئیکولونیا‌لیزم و ده‌ره‌به‌گا به‌تی و کوته‌په‌رستی . له‌ کا‌رکردندا سو‌یه‌دیه‌په‌یانی‌شه‌م ها‌و‌کا‌ریه‌ پیوسته‌با‌ری جیا‌وا‌زی‌ ولاته‌کان ره‌چا ویکرتی .

۲- ئه‌رکی سه‌رشا ئی هه‌مو کوردیکی دلسوزه‌ به‌ تا‌بیه‌تی روشنی‌-ران که‌ له‌ مه‌سه‌له‌ی کورد بکولنه‌وه‌و روشنی‌ بکه‌نه‌وه‌ بو‌رای گشتی‌ تا‌وچه‌یی و جیهانی به‌ تا‌بیه‌تی بو‌گه‌لانی درا‌وسی وه‌ک هه‌نگا‌وی به‌که‌م سو‌به‌دیه‌په‌یانی ها‌و‌کا‌ری پیوست له‌ نیوان ئه‌م گه‌لانه‌دا ، کوپونه‌وه‌ له‌و با‌وره‌دا به‌که‌ ئه‌بیت به‌رگری له‌م مه‌سه‌له‌به‌ بکرتی له‌به‌رده‌می دام و ده‌زگا جیهانی‌به‌که‌نا دا .

۳- هه‌ولدا‌ن بو‌پیکه‌په‌یانی په‌یوه‌ندی مه‌عه‌وی‌ئا‌یدی‌لوژی‌ و روشنی‌ری له‌ نیوان تا‌وچه‌ جیا‌وا‌زه‌کا ئی کوردستان دا .

۴- پیوسته‌ کولتوری نیشتمان‌یی کورد له‌ هه‌مو تا‌وچه‌کا‌سی کوردستان بلایکرتیه‌وه‌و په‌روه‌رده‌بکرتی ، به‌ تا‌بیه‌تی خبات بکرتی بو‌کردنی زما‌نی کوردی به‌ ره‌سمی له‌م نا‌وچا نه‌دا و بو‌به‌ده‌سختستن هه‌مو ماقه‌ روشنی‌ری‌به‌کان .

۵- سو‌به‌دیه‌په‌یانی ئه‌م ئا‌ما‌نجا نه‌ کوپونه‌وه‌که‌ له‌و با‌وره‌دا به‌که‌ ئه‌رکی سه‌رشا ئی هه‌مو کوردیکی دلسوزه‌ به‌ تا‌بیه‌تی روشنی‌مان خه‌مه‌تی کولتوری نیشتمان‌یی کورد بکه‌ن له‌ چوا‌رچیوه‌ی کاره‌کا‌نیا‌زا و سه‌ول بده‌ن به‌ که‌مانی تری په‌یانی و هه‌یانی دا‌مه‌زرا‌دنی کومه‌له‌ی په‌په‌رگای‌یی بده‌ن بو‌ ها‌و‌کا‌ری کولتوری له‌گه‌ل گه‌لانی که‌دا .

له‌ه‌وا‌ی له‌م کوپونه‌وه‌یدا ئا‌ما‌نه‌ یون : دوکتور نوره‌ددیسن زا‌زا ، عیسه‌ت شه‌رف‌ا‌ولنی ، سه‌عدی دزه‌یی ، دا‌را توفیق ، نیوسف شه‌دیب ، ئه‌حمه‌د سه‌ر‌ول ، ئه‌حمه‌د زه‌م‌جی ، دا‌نش‌عارف ، ظا‌هیر حسین ، عومەر زه‌م‌زی ، فو‌لاد زه‌شه ، ته‌حسین هه‌ورا‌می‌، پینچ خو‌یند-کا‌ری ئی ، به‌ دا‌خ‌وه‌ نا‌وه‌کا‌نیا‌نمان ده‌ست نه‌که‌وت ، ئه‌گه‌ر خو‌یندرا‌نی په‌رینستوا‌ن له‌م با‌ره‌به‌وه‌ با‌رمه‌نیمان بده‌ن سو‌پا‌سیان نه‌که‌ه‌ین .

پهاگرتی دهوله تی عوسمانی به شیئوه یه کی ره سعی بؤسه رکوردستان
میژوو نوسی په ناوبانگ " محمد کوردطی " نه لیت ته م کردهوه یسهی بعدلی
روداچکی زۆره سه یروگرنگه له میژوودا * له وکاته دا گه لیک ده وله تسی
کسه ی به ده سلات له ناوچه ی کوردستاندا هسه بپوه وک نا شوری ،
ئیران ،رقمانی ،میژوانی به لام کوسیان شه و ده سکنه وته یان نه بپوهوه ک
به دلیسی *

میژوونوس شاکر خصباک نه لیت شه و پرۆژه یه ی که به دلیسی بۆ کوردستانی
دانا ،له شه نجامدا بپوهه هه یی شه وه ی که بکه وته زۆره ده سلاتی عوسمانیه
کانهوه * هه ندی میژوونوس له و باومهدان که کورد مکان له ری ی بعزمهوند ی
خۆ یانداو له ری ی پاره دا سه ره خۆی ئاوازی نیشتمانکمان شه فریشت
به لام شرفخانی به دلیسی له شه ره فنامه که یدا وای ده رناخات ،نه لیت
سولنا نه کانی عوسمانی نا توانن ده ست بگرن به سه رنیشتمان وزه وو ی —
کورد ه کاندا و سه ره خۆ یان لئ زه وتبکنه * میره کانی کورد هه ندی
چار دیاریان پینشکه شه به سولتان شه کرد له کاتی شه پدا یاره تیان شه دان
له کاکتیدا شه گه ری و یستان پیمان هه بولایه *

((کار تیکر دسی فه رمانه که بؤسه رکوردستان))

نوسه ره و برپا یه دا یه که هه موو میژوو نوسه کان له و برپا یه دان که
په عمانی (سه لیم- ئید ریس) بۆ ره زه وه ند ی کورد ه کان شه بپوهه بستمی
شه م په یمانه روداچکی گرنگ بپوه له میژوی که لی کوردا ،شقیته واری هه تا
نه مرۆ هه رماوه *

صدیق دهلوجی پرسیار ده کات و ده لیت بۆچی شه م په یمانه هه ر لعل
میلهه تی کورد به خترا ؟ خۆ که لئ میلهه تی تریش هه بپوه که له زۆره
چنگی ده ولته تی عوسمانیدا بپوهن له وکاته دا کوردستان که و تپوهه سه ره
ریگه ی شه پروشوری شه م دودوه ولته ته مه ز نه وه ،هه ر لایه ک له مانه که شه چپو
به گۆر شه و تی وادی بئ صستی به کورده کان هه بپوه ،چونکه شه و سوپایسه
شه بپا یه کوردستانی بپریا یه * نوسه ره لیت ئایا شه و ریکخته ئیداریه ی
له ده کوردستاندا کرا له په رزه وه ند ی کورده کان بپوه ؟

میژوونوس محمد شه مین زه کی شه لیت شه و ریکخته ئیداریه ی شه وکاته
شه گۆنجا له گه ل خودره وشتی کورد مکان وسروشتی کوردستان ،چونکه هه موو

کُدر لیسای بدلیسی

رۆژا و کارستانانی دنی - بۆ سه ره میژوهت کرد

— به شی دووه م —
عبد الفتاح علی
وهرگرتانی 7 شه زمه ر

((فه رمانی سولتان سه لیم بۆ دلیسی))
سولتان سه لیم ده ست پیکرتی فه رمانه که ی به هه خیکی ته وای بدلیسی شه هئینته وه
که بپا ییکی دانا و فه یله سه فه ، زۆر زیره ک لئ هاتوه به ده سه لانه ، برپا ییکی به هئیر ی
به پایینه که ی هه یه ، هه ره وه شه بپوه که سه ری خست و گه یانیه شه م پله یسه ،
سوپاسی یه زدانی کردوه که ها واتی زیاد بپیت ، په یمانی بئ داوه که کاستی
که پانه وه ی بۆ کوشکی سولتان جل و به ریکی زۆری له فه رو وحه ریر و چۆفه ی چاک
بۆ نا ماده بکریت ، شیریکی ئالتون و مانگی هه زار لیره ی زۆر و که لئ شتی کسه ی
به نه زخی بۆ نا ماده کرا *

بدلیسی دای که پانه وه ی ده ستی کرد به پیکختهی کاروباری ناوه خۆی
کوردستان دیار سه کری کرد به نهجا و پینچ میر نشینه وه و هه ره ری که میر تیکی
کوردی بۆ دانا سه شه مر ی سولتان په یمانی تیکی له گه ل میره کان به ست که بپوه
چۆزه ی لای خواره وه په —

- 1- میر نشینه کان ئارادی و سه ره خیان بپا زین *
- 2- شه م میر نشینه له باوه که بۆ کسیر و بۆ کوری کور شه مینته وه *
- 3- کورده کان یاره مه تی توره که کان شه مین له کاتی شه پدا *
- 4- توره که کان یاره مه تی کورده کان شه مین له کاتی هئیرش هئینانی بپگانه بۆ سه رمان *
- 5- هه ره ده سکنه وتیک که له شه نجامی شه پدا به ده ستی ده هئین
ده گه پته وه بۆ که نهجینه ی ده ولته *

نوسه ره لیت شه مه ده ستیکرد تیک بپوه بۆ ده سه لات و ده ست

۴- سلطان سلیمان قانونی فرماشیک ده رکرد بۆه موویره کوردگان بسؤ
له ناو چوونی میریکی نورد (سیف الدین بن حسین) ، چوپنکه کاتی خوی
// والی ۱۱ کی عوسمانی له ههویژ ده رکرد بوو *

۵- هه موویره تهنیه کورده کان بوون به هۆی روو خاندنی ده وله تسی
تیرده لاسی سه رسه خستی کسورده له سالی ۱۵۱۷ دا محستیانه
تیرده سه لاتی عوسمانیه کانه وه *

۶- به پیی ی ته و ریکه وتنه ادان پیا نانی عوسمانیه کان به میر تهنیه
کسورده نان شتیکی پیی ویست بوو . بۆه وه ی کی ی بیا نویستا یه
داپان شه نان و لاشیان شه بردن *

۷- کورده کان هه رشتیکان له پاره و زۆرو زو له ته نجامی هه رته ریکدا
ده ست شه که وت پیشکه شه به که جینه ی ده وله ته ده بوا یه بکرایه *

له که ل ژماره ی کی زۆر له پا سدارانی برچه که له کورده کان بو کاتسی
شه ر *

ده وله تی عوسمانی به پیی ی ته وه په یعانه به ته واوی ده ستیان خسته کارواری
کورده ستانه وه ، به ته واوی له دوا ی سکاندنیا ن له ناوچه کانی ته رو و پادنا
۱۶۸۱ ، به هه موویره ختیان میره کانیا ن له ته برد ، ختیان تارمزویسا ن
نیویا یه داپان ته نا ، به ناوی ته وه ی کاروباری ناوخۆ سنووری ئیمپراتور —

یه ته کیان جاریکی تر ریک ته خسته وه *

ناوچه کانی کورده ستیان ورده و ده که م کورده وه ، ده سه لاتیان دا په والسی
به سه ندا پیۆ له بردنسی میره کورده کان *

کاتی که سلطنتان محمودی د دووم هه هاته سه رته خت ، هه موو له وده سکتو
تانه ی که کورده کان به ده ستیان هیئا بوو به پیی ی په یعانی (سه لیم
نیدرس) له ده سستی سه ند ته وه ، به مه شه واوی نه ته هیئا که وته په لاماردانی
کورده کان ، به کۆی له واتنه په لاماری // بدرخان پاشا ۱۱ میری ۱۱ —

(جبه زهری ی بو تان ۱۱ دا ۱۸۴۲ — ۱۸۴۸ وه به ده سستی کوری مامسی
خۆی سه کوشتی دا * مه دا لیا ی تانوتیان به هه رکه سیک شه دا ته گه ر
دوا سه نگر ی کورده له پچان نه هیلیت *

نوسوه رلیه ر ده دپته سه ر به ده دیلسی و شه لیست به ده دیلسی
نه ی ته وست له سنووری ، که سولطان بۆی دانا وه لئ ی ده ریچیت *
هه سه لسا کورده ستانی به جی هیئت و به ره و شام و مصر که وته ری بۆ
یاره مه تی دانی سلطنتان و په ره پیدانی ده وله ته که ی . کاتی که سلطنتان

۱۸
کاتی ته م کورده مه یلی شه رکردنیا ن زیاتر هه بوو وه که له سه ره خۆیسی *
دیسانه وه ته لیست به لام له گه ل ته وه شدا ته م دا په شکرده نه زیانیک زۆری دا
له میر تهنیه کاتی کورده که ژماره یان چل و شه ش میر نشین بوو پیش هاتسی
سولتان سه لیم *

به لام مدیق دهلوی دهلیت به دیلسی هه له ی کی زۆری کرد ته کورده ستانی
کرد به په نجا و پینچ پارچه وه ، چوپنکه میره کان له نا و خۆیا ندا یه که ته بوون
هه موو کاتسی له گه ل په کتری له هه گندا بوون *

دکتور محمد نوری ده رسیمی له کتیه که پدا به ناوی (د رسم فی تاریخ
کرده ستان) دا ده لیست به دیلسی بیاوی سولتان سه لیم بوو ، به سستی شه و
په یعانه و دا په شکرده تی کورده ستان بوو به هوی ته مانی سه ره خۆی کورده ستان
کورده ستان بوو به سه ره ریکه ی هه موو چۆره نا زاوه و شه ریک ، ته مه نه که ته تی بکسی
که و ره ی هیئا بو سه ر کورده ستان *

شاکر خصبات ته لیست به دیلسی نیازی ی ته وه ی نه بوو که کورده ستان بخته
زۆر چنگی عوسمانیه کانه وه ، به لام ته نجا مه که ی وا ی لئ هات ، چوپنکه بعدلیسی
له هه موو ته نئانه یه کدا که ده وله تی عوسمانی تووشی له بوو هاواری بۆ میره کاتسی
نورد ته هیئا *

میزوونوس (رشید یاسعی) ته لیست لایه نگر ی بیست و پینچ میری کورده
له شه ری (چا لیدران) ۱۵۱۴ بۆ سولتان سه لیم دژی شا ئیسماعیل
سه هه وه ی به هۆی به دیلسی یعه و ، پیی ته وه ی هیچ سوودیکی هه بی بوو
سه ره خۆی و تازادی کورده ستان په لکوله ته نجامدا بوو به هۆی به شکرده سی
کورده ستان له به ینی ته م دوو ده وله ته گه و ره په دا *

دکتور معروف خه زنه دار ده لیست خه ریکه راری زانباری گشتی بگاته
سه ره ته وه ی که به دیلسی به نعوونه ی خیانته له ناو کورده کانددا دابنرشت *

عوسمانیه کان گه لئ سوویان له م په یعانه وهر گرت وه توتانیا ن به هه سووی
کورده کانه وه لئ شوین داگیر یکن و زۆر شه رو شکر دا بکر کینه وه بۆ نعوونه
دا کورده کان سنووری ئیمپراتور به ته کهمان ته پاراست له با کورده موئا ناوچه ی
ته ته دۆل و تا میزاق *

دا کورده کان سنووری روژ هه لاتیان له دژی هیژری ئیران ته پاراست ،
دوا ی مردنی شا ئیسماعیل به سه ندا شیان دا گیر کرد *

دا عوسمانیه کان کورده کانیا ن به کار هیئا بۆ له ناو چوونی به کر صوباش والی
به سه ندا وه ئیمپرا هیم پاشا له موصل ، به هوی میریک له میره کانی (پادینان)

هەر بەردەوام بون لە سەر سەره خۆبو ئازادی خۆیان و گێبانی خۆیان هەره پاراست . ئەو هێنەنی کە ھە مووکاتی بوو بوو نە کۆسب بۆ یەک نە گز تەسی کوردستان ، بێگانە و دەست حەستە ناو نیش و کاری کوردە مەو ، بۆ ئەوەی کە نە توانن خۆیان بێر نە کاروباری ناو خۆی خۆیان بکە نە وە .
 نە خۆتەن واری و نە زانیان لە ناو کوردە کاندای بوو بە هوی ئەوێ کە ھە مووکاتی نە بوو نە قوچی قوربانی لە یێگە ی دەسە لات دارە کاندای . ملیان بۆ ھە موو نە سێت نە چ نە کرد کە لە ریشی بیرو باوەر پارێگە بێسە و بە لای خۆیان لای ئەوان . زۆر لە وەسە زۆر کاتە ئاینان کرد بوو بە دەستگلا ی دەستیان خەلقیان بۆ نە فرە ئەو ، ئەگەر چی مە بەستی تاییبە تیان ئاینە کە ش ئەبو ھە مووکاتی لە گەل ئەو شدا ھەستی نە تە وایەتی لە ناو کوردە کاندای ھەر ھە بوو ، بە لام و ک ئیستانت نە بوو بۆ ئەو نە بە دەلیسی لە گەل ئەو ھە موو ھە موو خوشییە کە ھێنا و گە تۆسە ئیستانتی میژوی میللە تە ئەو ی داوا لێ کوردە کات ئە کات کە ھە ولێ ئەو بەدەن ئەو بە ک بگرن و دژمویی یەک نە بین . لێرە دا ئۆسەر دایستە سەر ریاسی ئەو نە بە کێ کورد ی دەلسۆز خۆی لێ سە ریکە کاتی ئەواتە دۆر خۆستۆ ئەو و ئیستانتی ئاسایی بۆ خۆی ھە لێژارد وە ، توانی لە ماو وە ی ئایندای کە ھەر تەزین داستانتی کورد ی بە ناوی (مەموزین) وە بە زمانی کورد ی ئە زمانی باو و باییری خۆی بوو بیسۆ سیتە وە و پیشکەشی بە میللە تە کە ی بگات . لە بەر ئەو ی ئە ئەم زانە بە ئەم قوتابجانی ی — نیشتمان بەر رو ی کورد ی دا ئە نزیب ، مە کە شاعیرە ئە دژمویی ئالای — نیشتمان بەر رویش لە میژوی کورد دا ھە لگرتوو . و ھەر ھەر ماو لە ی — جەزیری و چەندە ھا ی کە ی و ک ئە مانە سەر ی میللە تی کوردیان بەرز کرد پتە و . ھە موو ئەوە ی کە دوا ی ئە کە شانانییە وە ناچیان یاد ئەنەنە وە .

دۆزۆی لێو

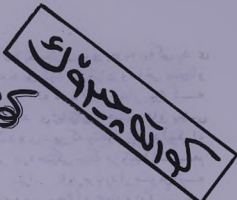
کا پزایە کە کراسیکی کسری بوو ، زۆر خیرا و بە ئە بەر وە مال دە قیشتوو .
 لە یێگە دە گاتە برادەر یێکی ، برادەرە کە ی لێ ی دە برسی ھا بۆوا بە پەلە دە رۆی ؟
 لە وە دا ئەو لێت : ئرا سێک لە بازار کسریو ، دە ترم تا دەنەمە وە ما ل مۆ دێلە کە ی بگێرێت و فریای ی بەسە زکردنسی نە کە دەم . (پێساران)

میسری بە دەست کەوت ، بە دەلیسی ھۆنراو بە کێ بۆ دانای وگە لێ رێ و — شوپینی باشی بۆ دانای چۆن تیداری ی میسر بە ئیت بە پێو ، ھۆنراو کە ی لە گەل ئەو دا کە بیا ھە ئە ئێگە زۆر بوو بۆ سوولتان بەر بوو لە سەر زە ئشتو کە ییشی ، وادیار بوو نیتەر سوولتان ھاو لێ ئیشی بۆ نە ماو و ئەو یە ئیت و ردە وردە دور ی بچانەو لە خۆی . بە دەلیسی ھەستی بە و ئە ئە کە ئە ریزیکسی ئە و تۆی لای سوولتان نە ماو و ھەستی بەو ئە ئە کە بە ھۆی سوولتان ئەو یە کە ھە موو خۆشە و سیت و برادەر و خزماتی ئە خۆی کرد وە . و ئە کە جەساران نای کات بە سەر کە سوپاکە ی . ئە مانە وادیار بوو کە یێکی گزێکی کسردە سەر زبانی بە دەلیسی بۆ ئەو ھۆنراو کە پیدای دەو ر حەستوو کە ھەر ھە ئە لە سوولتان ئە کات و ئە یە ئیت بە ریتەو لای ئە شاکانی ئێران . لە بەر ئەو ھە سوولتان ئە نیاز ی بە دەلیسی گە یشت ئەو ی ھێشت لە میسر بێتە وە — گەر نا نییە و بە سۆتە سە ئیوول .
 بە دەلیسی دوا کاتی زبانی ئە ئە سە ئیوول بەردە سەر ، بە لام بە دێشکاو ی و پە شیمانی لە سالی ۱۵۴۰ دا کۆچی دایێ کرد و لە کوردستان ی (ایی یو ب) (ا تەماری) ئیسترا . سوولتان سە لە عیش ھەر لە و سالی دا کۆچی دایێ کسرد . باشماوی سوولتان سە ئیوول بوو مێلە تە کە ی نیتەر تۆر بە ئێگە فەسرا و ن بوو کە لە و ئێگە ی دا گە لێ قوربانی دا کە بە کۆشتی کوربو براو کە دەسی خۆشە و سیتی خۆی کۆتایی بۆ ھینا گە لێ ئۆسراو ی بە زمانی تورکی و فارسی و عەرەبی بوو مێلە تە کە ی بە چێ ھێشت کە ھەمان ھە مانە لە بێزبان ناچێنەو ئە و ی بە دەلیسی بوو مێلە تی کورد ی بە چێ ھێشت کوردستان یێکی پارچە پارچە کراو لە یێگە ی سوود و بەر ژو و ئەو ئەو خۆیی و سوولتانی ھاو لێدا . ھۆنراو بە کێ زۆر کە پرە لە بیا ھە ئە ئەو بەر زکردن وە ی سوولتانە کانسە عوسمانی یە جیاوازی لێ کشتی (۱) ھەشت بە ھەشت (۱) کە بە تاییبە تەسی بیا ھە ئە ئەو بە ھە موو خە لێفە کانی ئە و سەر دە مە دا . پارە و زێرێکی دەسی زۆر ی لە پاش بە چێ ما کە دوا ی خۆی ئە ئە کە ی (زینب خاتون) کسری کە ی (ابوالفضل محمد افندی) بۆ یان کرد بە کوشیکی بە ناویانگە بە فەوی (کوشیکی تیدریسی) (۱) و دوو مژگە و تیشی بە ناوی خۆفە وە .
 دوا ی ئە مانە خۆی (۱) دە ریش محمود لگە جیری (۱) کە قوتایی خۆی بوو ھانە شوپنە کە ی و لە سەر ریشای ی ما مۆستاکە ی ئە چوو بە پێو ھە خۆی خستە پال سوولتان (۱) سلیمان قانوی (۱) بۆ کاروباری کوردستان .
 لە گەل ئەم ھە موو دە ر ی سە بییە ی کە تووشی کوردستان ھات کورد مگان

شمیر شه ره فغانسی بد لیسی له چه ند دیرک دا (x)

له ۲۵ ی شوباتی (۱۵۴۳) له دایک بیوه هله (۱۵۵۴) لغته مه نسی (۱۱) سالیدا کراوه ته میری سلطیان و محمه د ثابت له ناوچی شیر وان ده که وتۆته پاکوری تازمه پایجان . پاش سئ سال بۆ هه مه دان — کوازاره ته وه وله وئ زنی هیناوه تاسالای (۱۵۶۰) له وئ ماوه ته وه . سالی (۱۵۶۱) نازناوی میری هژری (پۆزگی) بی به خشاروه سالی ۱۵۶۸ بۆ ته فه رمانده ی شه و له شکره ی که راپه رینی خان شه حمه فغانسی لاهيجانی له ناوچی ی گیلان دا مرکاند ته وه . سالی (۱۵۷۱) دوا ی هاتنه سه ره ختی شایسماعیل کراوه به میری میرانی هژزانی کوردی ئیزان . له سالی (۱۵۷۸) به خۆ وه به (۲۰۰) چه کداره وه دا وه ته پال عوسمانی یه نان و له نه خچه وان وه پرو ی کرد ته کوردستان . سه م چوه (۲۲) سالی زینانی له ناوچه رگه ی زوودا وه که وه کانسی ئیزان و تورکیا و کوردستان برد ته سه ره و له ته مه نی (۵۳) سالیدا کوره کی (سه بولمه عالی شه مسودین به گی کوری) له چنگه کی خۆی دانا وه خۆی یه بۆ خه ترمه مژوونکورد ته رخان کرد وه . تا ئیستا مژووی وه فاتی به ته وای ساغ شه بۆ ته وه . له سالی (۱۵۸۸) ده سستی کرد وه به نووسینی / شه ره فنامه / له مانگی ئابی (۱۵۹۷) له عیسی به که میان پیته وه شه وه به شه ی بۆ مژووی کرد و کوردستان ته رخان کرد وه . له ۱۳ ی ئابی (۱۵۹۷) ده سستی کرد وه به دانانی به شی دووه میسی (شه ره فنامه) ده ور به ری کۆتایی ئاب یاغ سه ره تایی شه یللی ۱۵۹۸ ته وای کرد وه . زۆر چاران شه وه شه ی به / خاتیمه / ناود هیریت شه وه به شه ی بۆ یاسی سلطانه کانی نالی عوسمان پادشاه کانی ئیسرائ و تسمران و به سه رها ته کانی کوردستان له نیوانی (۱۲۸۷-۱۵۸۷) — دا ته رخان کرد وه کورتترین و په نرختترین و پاسترین ده سنووسی زانراوی (شه ره فنامه) شه وه یانه که شه ره فخان به ده سخته تی خۆی به سه نای (شه ره فنامه ی تاریخی کوردستان) وه نووسیوه تی و ئیستا له کتبخانهن — بسودلیان — له نوکسهرود آ هه لگیرا وه . شه ره فنامه تا ئیستا وه رگیر — درا وه بۆ سه رمزانی توکی و عارمی و فه ره نسایی و شه له مانی و روسی وه له سالی ۱۹۷۳ له لای نه هزاری موکریانی بهرمانی کوردی بلا و کرا وه ته وه هه زار سلا و له گیانی پاک ی شه و که له مژوونووسه هه رگیز نه مره .

x. شم زاناریانه هه مووی له کتیبی / مژووی /ی دکتور کمال مه رهه وه رگیرا وه .

کوچ زمانه وه

نووسینی هاوئل
سافرا نسیمکو

دعه و ئیواره بوو هه ری چیا سه خته کان پرووه و پۆز ئاوا شه بره قانه وه ، وه ک بلنی ی و پۆز یکی تر تۆمار کرا له مژوودا . پینکها نن وشپوه ی چیاکان دپار ده به کی تر ی شه دا به مژووی پۆز گار ، که له هه ره سه رکه و ئینکدا چهندا توپله ری ئی ئالوستا وه بیزا . هه رتا بیریکی به یه کا چوودا سه ختیکی زیان شه نوینرا له ناوچه که دا .

له برینی کتیکدا و بواریت بۆ بپشدان ، پرووه و پۆز ئاوا چنده ها کیلوی دوا به دوا شه بیزا . له روانینی هه رلوتکه به کیاندا بنکه به کی زه قی زۆر دای شه بیزا که وای لئ که کردی برانیت که له سه ری هه رلوتکه به یانسه وه چه ندین چاوی ره شی زۆر داران و دا گیر که ران بره وه . تۆ و دا بپسن و شمت

پاش برینی چه ندین سه ختی تروه به یه کا چووسی چیاکان له گه ل یه کتسردا و نه مانی کزه ی خۆر ، به ره به ره له سه ر لیتواری یه چیا به که وه ، پۆز یکی تر شه بیزرا له ناود لئه که پدا . هه ره وه ک شه وه ی بلینیت که زۆر به ی کاتم له م ناوچه به دا بر دپیته سه ر به مان بلینت ته ر ئی شه کۆنده ؟ سه بران کاپکی کاتی یه ؟ یا نه هه مبه هی !! . له بینی ته وده ره توتیه دا ناسۆرنا چهند پۆزیک مراند . وه ک فریدانی کا و ئیگی تر هه نا سه به کی تر هه نا وه .

ده ره توی - ناوی شه وه لمبه لنده نایمه یه بیوکه له ئیو دوو کیلوی به ره ری به یه کدا چوودا ته بیزرا که له سه ره وه ته نه ا دره خته بۆ چووله به یه کا چووه نان شه بیزرا که به چه ند توپله پینک بپۆناویان و خهره ی ناوود وپه ئی زیان و هه وره ی نه رم ته رم هه ست که کرا که زینانی تیا دایه به لام له زۆر هه دره ختیکدا خیرانیکی ئاواره هه وارگه ی ده ربه ده ری - له خستپوه هله هه ر پیزی ته لا نیکدا چه ندین خهیزان له هایه شی خه م و گرتندا پینک ها تپوون .

ته و شیواره په لام وڅه ځنک واپو له لاهه لایه وځک زیندو پوښوونه ویکه کی دی
 که واپو له لایه کی تره وه که پاش پېښی چه ندین گوندی څیران و شاخی سویتا و
 بکه پته مه لیه ندیکې زیاته وه له ده ره تښه کدا . له لایه ک به ختیار پووه کسه
 له شه څنکی سامانک و نامویددا که پشتمه مه لیه ندی زیانیکې ناجیگیرو هاو بعضی
 ختم ، په لام له ترڅنکی لایه کی تره وه هینده ی دیوره که پشتموم زیاتر دلشکاو
 پووم وڅه م دی کی تر گتم که ببینم له ښیر ه تر دره ختیکی سنگ فراواندا لسم
 په روونه وه ری چوگه تا څنگدا چه ندین څیزانی ټاوارو نازدار متوم پیاښه
 له گه ل زیانداو ځکه یکن ږږ ږنکی تر گری ته ده دن و څښان ټاماده ته کسه ن
 پو ټاوانی په یا نیه کی ترا

پاش حسنتی باری چه هم له لاتی سه یرانگا ره شه که ی مالی باوکسی
 ما مؤستنا نه نا سرا څنگدا ، هه نا سه ی پشپو ی کی چار پوژم م داو چام
 ته واوله وځانه نازداره و دره ورو به که م وه ردا باکی پیمیزی زمان
 شیرین ، دایکی په ستر ی ځانه واده و دوو کیزه نازداره شه شه لنگه یان کسه
 له ټاوه هیټان شه ها تنه وه که پته یارمه تی دان له گه ل دایکیاندا بونا نسی
 څپواره ، که له گه ن هه ره ننگا څنگاندا چه ندین هه ننگاوی تر ته ببیناو له
 چاوه کا نیاندا سره څنک شه ببینا له گه ل چه ندین دلشکاو ی و هیولی تیکه ل و
 پیکه ن !! په ټوښی پیچه مه که یان و دولا په کو نه چینه گیره که پانهوه برنه څنک
 سره وتی داپوو . په لام له پشټینه ی هه ری پیا څنگدا ده مانچه یکه شه ببیرا کسه
 له لوبه له کانیا ندا تڼه سه ندن چاوی ته ترووکاند و لا شهوه بسرا
 بچو که کی ما موستنا له یاری و خوله په نانې به لږیاو لږیو زمرده څه نسه ی
 بز کاوه و څو ی کرد به هه واره چوله که دا . گه ربلیتم زیاد له پښو یست
 څو څه وستیم نیشان دا ، په لام زور به ی څو څه وستی له بره کا نیا پسان
 پوښونه وه .

پاش میوانداریه کی گرم و نان څوارینی څپواره ، که نانې هه ورامسی و
 هه نجیرو برنجی سبی پوو ، دوسو دواوسو هانته میوانداری و هه موگوئی ی
 څپان شل کرد پوډه ننگو پاسی رادیو تا بزانت چ کورمانک له بار داپه
 له نیو هه ردوو دژمناندا ، تا بزانت چ هیوا یه که هه یو بز کار بیون له و
 دژمنه دا .

ما موستنا نه نا سرا و پووه هاری ی ی شه څنکی ته نهایی و ټا شنایه ت
 وه ک بلېت که ده میگ پوښی په کتر مان نا سبیب ، په لام هاره شه چی حه م ، نه نا
 سیاوه ته کات بهه برا . له چاوه کا نیا ټارام و تڼیکه پشتمن ته نکا . له ووتنه کا نیا

چه ندین ووته ی تر چاره وری ته کرا له بدله دا بزنگښته وه . پاش کرد سوهی
 نارگای ی پاش ، شانې پروډاو په دره ی نه سه ر لا برا .

— ماموستا ، براخا س . پاش هانتی څو څینی زور دارو به ته فره دا نما ن و
 هه لنگیر ساندنی چه گه ، په به زری هه ردولا چیمان یی لږیزکراو ځانسونو و
 دیمان څیران کرا ، په زووباخان سوزا ، ته وه کی کردمان ته و پووه که بیارمان
 دا هه لښین و بگڼینه و ځانکی دژمنی دژمنه که مان ، په لام ته وه ی —
 وای لی کردین و ځواکستان پوښین له نیو کور دستانې نیوه دا . په لام زورمان
 نه برده سه ر له څنر دوگای څاره زور دا ، چه که پښی ره ش بیاری ی دا —
 پوښینه وه څواری وولات وله بیایاندا بترین !!

ټیغه ش به ری چه ته مه مان دایه وه هه لهاتین و له م ټالوله دا هه وارگهسان
 هه ټداره تالیتره و پښی گڼنده که مان ته که م و له ځانکی څو مند ام
 له نیو دوولایه ی دا به شدام . وه پشپشه رگه گمان له چالا کیدان و بیعگری
 څښان ته که م و ته م ناوچه په ش ته پارتین . پاش هیندیکې ترگفت وگوو با س
 له گه ل په کتر داو له ته ټ میوانه کاندا ، پې دنگیبه ک درست پوو و —
 چا څنکی تر که څینه و باسکردن په لام زورچکه ره څوارینی مانوستا وه ناسه ی
 پر دا ځی وای لی کردم بلېم و لوی پیمیرس ره ری ما موستا به راست جگړه زور
 ده کښت ؛ له وونه که نه پووه وه که زمرده څه نیه کی دلشکاو ی له سه
 ده موچاوی په یدا پوو و هه مووی چوو په یه کداوله چاوه کانیا ټازاری په سی
 درست ته کرد .

سمن ما موستای گڼوه که م پووم و زور نارام چپستوه . هه ی نازانی پو ټا
 پیر دیارم له گه ل که ره ترین څو څه وستیدا مردم له زیاندا که حیرانکم
 له توپ باران کردنسی دژمندا له گه ل کږ په که یدا لاشه ی سپارد وچاوی
 زینانی لی سه ندم . هه ره وپوژه هه لهپاتین و چیمان ته پووه
 چه ندین شه و له ناو ته و ته څکته مانه ی سه رکپوه ټان و قته دا پالغانسدا
 په نانې په قی ږقم کرد ټه و پوما ته وه له گه ل هه موو ته م باسه نه دا
 کښیکل هه سستی بی ته ترا له باسه که داو برین ته کولا په وه . هه زار خوږکه م
 ته ځواکست که له خوږکه ی څوم ده رنه چوما په . به لام هه ر چاره نووسه
 چی گڼری دیاری ته ټات یان نه ا ته وشه وه له ناو چی که که مدا نصتیر ه
 لانت ته ژمارد ، هه رچه ده شنه ی فینت به سه ر کیاندا سه ما ی کسه ترد ،
 په لام ته که ل هه ره ه ناسه یه کدا هه ناسه ی هه ریه کی که هه ټه کښا لسه و
 دژله دا .

کسا بریایه که ده ییت وینه یکه هه لاسیت ۰۰ سه یرده کا چه کوشی
 نیه ۰۰ دئ به بیریا که دراوسیکه هه یه تی ،هژیسه پیوسته بچی و
 بیپیتیت ۰۰ به لام یکسر دئ به خه یالیدا با شه ته که رچه کوشه کی
 نه دا من ۰۰ ؟ ا چونکه دوتیق زور به سار دوسریه وه سلا وی لئ کردم !!
 هه رچه نده ره نکه په له شی بوهیی ۰۰

کوره په له ی چسی ۰۰ به خوا هه روا به ته نقه ست و یستویه تی و اینشان
 بدات که په له یه تی ۰۰ خوره نکه ریشی لیم بیت و حه زله چارم نکات ا
 یا شه بسو ؟ حان هج خرا په یه کم بسوی نه بوه !!
 کسا برایت به خه یالیدا

یا شه به شه ره ف ۰۰ هه رکه سچ داوا ی شتیکی کردین ،ناماده بیوم یه کسر
 بیده من ۰۰ بسو چی نا ۰۰ !! بیا و چون ته توانی وا به تا سانی ده ست
 به رووی خه لکه وه بنش !!
 شه کسا بریایه چاک ژبانی لست تال کسر دوین ۰۰
 به کسر دیت به خه یالیدا

شه مکه ی وه زسه ۰۰ بژچه کوشی بیا چون به بیری شتی واد بئ!
 تفلسه م حاله ۰۰ هترته شه معمول شه ما !!
 بسوی به کسر ره په له ده چته لای دراوسیکه ی وهاواری لی ده کسا
 که بیگانه ته وه ۰۰ وه پیش سلا وکردن ۰۰ ده قیزیش به سه پیدا
 هه ی که لحو ۰۰ چه کوشی خوت بسو خوت ۰۰

x ویرگیانوه لسه :

Anleitung zum Unglücklichen
Paul Uetzlawick

رژوله که م خویندن بخوینه مکنه به ده رمانی کورد
 تیگه یشتن مه ره مه بسو زامی بی سا مانی کورد
 لاپه ره ی میزوونه زانسی چوون شترانی کورد
 باسی (بابا شه رده لان و زه نندی و بابانی) کورد
 (ته وروپا) نویسیویه بژوژ به ک به یه ک وه ک داستان
 توش به جاسکی رای که یه ته بسو نه خوینده ی کسردنکان

سه پای هه رکه

وه رگیانی عبدالوالممن ده شتی

— دوازده که ره ت کاژیر لب ده دات ،له و ساته وه تا به یانی مردوه کان
 نازادن ،نازاد، نازاد

— نیوه شه وه

— چ شه تیکی ترسانک

هه موو شه ٚک ناوا ترسانکه ،چونکه زبانی ئیغه ترسانک و گیان سووتینه *
 ئیتر ته وان گیانیان نیه تا بسووتیت ،مردوه کان بی گیان * ته که رچی
 ئیغه هه موو وه کو یه کتر نین ،به لام مردوه کان وه کو یه کترن *
 له نیوه شه وه تا بانگی که له شتر مردوه کان چه ژن ده که ن چه ژنی
 نازادی ،چه ژنی بزکاری له ده رده کلنی ژبان *
 هه موو به کسانن به یه ک *

نه شا هه یه و نه که دا ،نه پیر هه یه و نه که نج ،نه کچ هه یه و نه کوره
 نه ژن هه یه و نه بیاو ،هه موو مردوین ،هه موو په یکه ری هتسکین * نه
 که س تاجی له سه ره و نه که س که وای له به ره * ده ست له ده ستی یه ک
 ده گرن و سه ما ده که ن * مه رگ به لولاقی قاچیک ،که پژی له پژوان —
 قاچی کیزتیکی به ژن به رز بووه ،له ته پلی سه ری که له سه رتیکی ئیٚسک
 شه ستور ده هژلیان بژ ده کویتیت ،هه ر که کاژیر ده بیته دوازده ،
 په یکه ره هتسکی یه کان به پلکانه کانی کفر دیتنه دهره وه و ده ست ده که ن

به سه ما * مه رگ که خودی ته وانه ،له به ره شه ی ئیتر فه رمانده رو —
 فه رماندان نیه ، ناوارتیکی له یار و سازگار و کینجاویان بژ ده چری *
 مردوه کان گریزی مه چه کی یه کتر ده کوشن و بی ده کوشن *

نه وه ی که هیشتا زه زده خه نه له سه ر هیتکه کانی چر و چاوی ده رده
 ده که وئ ، نه وه له زیان دا قازی بروه و په تازار و شکایه ته کانی حکم
 له سه ر دراره کان زه زده ی ده هاتن ، په لاپازه نه و مردووه و سه و
 زووانه نه و شوونه له که له که ی نه و شپنه واری نایمته ، هیتر له نیوانی
 چه ناگه و کولمه کانی هیچ شوون نایمته وه له په رته وه ی هیتر شه و
 مردووه و تازاده ۰۰ نه وه ی که هیتکی پشتی گزی خووارد ووه ، نه وه له سه
 زیان پشتی چه ماندته وه و سه ری خوژی نه وی کرد ووه ، هیتر لیره پیوستی
 په مه نیه ، چنکه نه و شته ی که نه وی له خه لکی جیا ده کرده وه —
 پیوستی په کانی پزانه ، هیتر له بون دا نین ، نه پیکه نین هه په و نه
 گریان ، نه شادی هه په و نه خه م ، نه نیگه رانی هه په و نه هیوا ، نه —
 نه توانی هه په و نه هیتر ده سته یی ، هیچ شتیک له گورچ دا نیه بیچکه
 له مهرگ ، بیچکه له تازادی ، نایا نه و مهرگه و نه و تازادی په ، له زیانی
 به ندی و هیتر ده سته یی چاکتر نیه ؟ نایا نه و مهرگه له وه باشر نیه که
 قازی به تلا نه وه ی حکم له سه ر دراره کان زه زده خه نه ی هیتر ؟ نایا
 نه و مهرگه له وه چاکتر نیه که مروق پیوستی به پشت نوشتاندنه وه —
 پیت ؟ نایا نه و مهرگه له وه چاکتر نیه که مروق به نده پیت *
 هه رتیه شه له وان چه زن ده که ن ۰۰ سه ما ده که ن چونکه تازادن *
 مهرگ به لولای قاجی کچیک ، له ته پلې سه ری که له سه رکی تیک
 نه ستور سرودی (سه مای مردووه کان) یان بژ ده چری *
 ناخ ، نه و تازادی په ش سنووداره *
 که له شتر که پشتی به ر په یان بانگ راده هیلن ، هه موو مردووه کان ،
 په یکه ره هیسکی په کان تیک ده چه قته وه ، جزنگ جزنگ *

وهرگیراوه له
 ورق پارهای ژندان
 بزگ علوی

شعبه
 کور
 جوامعینز باه گورگه
 (۱)

رنگه چؤلگن ا هه سته سه ریئ !
 وا له سیتکی سه یال سور
 له یئ ده شتی که رکوکه وه
 نه خیلنننن ، و بسؤ لیره دئ !
 شه ی نه سه په که ی ته بیل ماروی گه ر میانم !
 شه وه ی به فرو

گر و شه پللی ناسین ۰۰
 شه وه ی شمشیری بروسکه و
 بساو بسترانی کیوی دبین
 تژ شه ناسی !

شه ی ره شه پای له پاشکودا ختر سوار کردوو !
 شه وه ی چارئ
 گولاله سورره ی چا و رمشی
 — ره حیم تاوا — و

مندالنی سه ر قوچکه تاشی "سه یلان"
 کیلگه ی برسری "روز" ی دبین
 تژ شه ناسن !

x x x
 کوبونه وه و هه سته سه ریئ !
 سه ر هه لیرن !
 بازیک شه لالی خویناوه و
 توریکی تر
 به م تاوه داتئ شه په ریئ
 روه و قه ندیل
 نزم شه فرئ
 هه تا که گاته سه ر دوندو
 نه چپن ۰۰ له وئ

له په له خوینسی نازم دا (۲)
 به هیلن شسی را شه کشت !

رنیکه چۆلکه ن ! هه سسته سه ری ئ !
زریان : گه ی مین کردوه و بوژی شه که ری ئ !
گه میان کوروی کاوه یه و چۆ شدراوه
ته ما شاکه ن :

هه چی کردتیلکه ی مین ده شتی له ش جنراوه
وه کوودا بیانی ولات تم
بنچکی قزو شه گر چه ی کز و کیانیان
له ملیا ندا ئانۆ کراهه !!
x x x

ما مه پشه !
شه ی بلنگی چنگ به گری که میانم !
به یتی تازه ی "توحفه ی" شه مهۆی کور دستام !
له ما لانی گوند به گوند ئی هه لقر چاوا :
تۆ قوتیلکه ی به ره یوانی ..
داسی دروینشه ، هه تاوی
سه ربا ئیزه ی زستانی ..
مانگه شه و هیشوی په زی ،
ها زه ی چه م و
ژوه ژوی دارستانی ..
ئاگری شوانی
وه کوو یاران
وه کوو کانی ی
وه ک ده غل ودان
خۆ شه ویستی
پۆ کو ری یا به گو رگوری
دا ستا ئتیکی سه ده ی بیستی !

1980/1/28

- (1) له نامیلکه ی (مامه پشه له کاروانی سه روه ریذا) ی
بلا کراوه ی ی . ن . ک . وه رگباروه
- (2) نازم ، شه هید نازمی حه مه ی سلیمان .

▶ مامه پشه تاوی سه چه دین مکور ، روه یوانی ته یانی به له ذوی (طایفه یان) له سال 1962 له
خیزتی چنار هاتر دجوا . باهێ له ژوان یه یه شوی له ریذا نه ته مبه کراوه .
مامه پشه له سه رتاوی حه سا کاندایه یوه سه ی کز له عیدانی به گری شه له نه ی چاوه ییارک
له یوان برینداریوه . دوی شه گه گه سه ده ی شیری به تری کۆرستان گه روه نووه عیرستان
به کار ماسی ونسه به زی له لا کۆرستان گه روه نووه عیرستان گه روه نووه عیرستان
چه نه یانۆ ماسی یه یانۆ ماسی مکه یگری ی رهنی یه یانۆ ماسی سه ده ی عید کراوه .

کاتانە

شێعرێ
هه‌زاردۆ‌هاب

سه‌ریان لێ د وینه به لێردی

پژله کیان • پژله ی زیندان • که رچی کویرم
به لام به چاوی دلّه وه بسۆلات هات تووم
مه که رنازانی ریسی زیندان به چاوی دلّ به دی ده کری
هه ناووبه ندی چکه رم ••• خۆبیرت دی
که مندال بیویت ده مکردیتسه قه لاد شکان
دمسته نه رمونگه کانت له سه رعه با شره که وه
نه سه رو برچم ده تالان

ئیتساکه ش هه رته وهر چانه به لام سپین
هۆن هۆن هه موم هۆن نینه وه
بسۆره وای بسوونی تسۆ بسۆ ژین
چاوه کانت شه ریبه تی زینده گانیم بسو
گروگالت به زمی شایی لؤغا نیم بسو
سپینه ی شه و دوچاوانه ت شیر ی مه مکی دامایمه
ره شینه یان • شه و نخونی شه وانی کۆله مه رگمه
تا چاوه بچکۆله کانت کرد به دوکلۆیی پوناک
گروگالت کرد به قسه ی چه ماوه ری خاچین و چاک
تا یام هینای له گه ل ده ریای پیداری زیان
بسوی به شیریک له مه رگه نه ترسی بسۆ زیان
مه به ست هۆند فریوان بسۆ
پرگاری بسۆ بسۆ گتسه لان

x x x x

ئیتسا کوره که تم لایه
شه وان به دم لای لایعه دلیتم لایه
کور به م لایه ••• لایه لایه
سه رفرانیم له خۆگرتتی باوکتا یه
ر زگاریمان له خه باتی هاوین یانی بابه دایه
چه رگی چه رگه که م لای لایه

خه فه ت مه خۆ • حزب لانکی مانلیکه که بسۆ لانکه
حزب باکیسی مانلیکه که بسۆ باکیسه
شه پشینه هه ل واسراوه
به خه تی ورد لئی ی نوسراوه
هسی باکتسه • که گه وه بسوی له پشتی که
کاره کانی شه و نه واوکه
له سه ره راسوت بیبه ستعو بیبارتسه •••
پژله نه مانه ت بسۆ ده لیم
تا ، که مردم ••• به تیراحه تا چاولیک بته

x x x x

پژله ی شیرین • هه ناسه که م
خه می کور په ت مه خۆ (لایه ی) وای بسۆ ده که م
کیرم ، زامداری نه نوستو
له زیندانا تازاریان دای ؟
سینگت بپه : زامه کانت له سنگی کفتم هه لیسو
تا ، وهک گولا نه بسۆ نیان که م
بلیتم شوخه ی ، شوکسوره نجم به با نه چو
باوانه که م تسۆ کۆله گه ی خا نوی هیوام
تسۆی به هاری نه مه نی خه زانی ته نیام
کیرم نا نو میدم نه که ی
ره نجسی ژینی کۆله مه رگیم به با نه ده ی
پژله نه که ی ره به رده ی
پژله نه که ی به ره می خوفو شسی زامه کانت ساپنژیکه ی
زامداریک خاوهن ریمسۆ ••• زامه کانی دژی مه رگ
وهک ره شه با ، وهک بروسکه ، وهک گه رده لیل ده گرئین
مه ره مه کان ره فزده کن
سارغی په کان پمت ده که نه وه و نه فره ت ده کن
مه ره م و سارغی یان ته نیا تاگرو تالا ی شوژشه
هه لعت سه خت وهیژشه

باوانه که م، برینه کانت نهوانه م ره مانه هه
 نه ک (پاکانه) هه مانه م هه مانه م
 چونکه ده لئن
 به بیانی نان په بیدا کردن مانه مانه مانه مانه
 به بۆرستی ژسانی من
 پاکانه پرده که بته وه
 وا هه مانه لات له خۆمی بیسته رۆله مانه مانه مانه مانه
 شیرم به نوتک هه لال بیئ
 نه ک شه وکوره ی پاکانه ی له خه یال بیئ
 کوپ من هه زده که م گه بیه له چلکانا
 رۆله من هه زده که م بهرم له برسانا
 من هه زده که م چاره کسانم کرمه پیز بن له زندانا
 به لام کوپه که م به ره بیئ به پاکانه
 رۆله شه وه ی پاکانه پرده کاته وه
 دوو باره کۆست ده خاتنه وه
 شه هیده کان له نوو شه هید ده کاته وه
 ناوی پاکانه نه هئین
 سه رباری شه م زه بونیه م ، نه که ی شه رفعم بئیکتی
 رۆله نه که ی پیکه ی خۆت وها وپیکانت بیر چینه وه
 بگۆ شه توند به خۆت شه وه
 نه ماشای پرچه کانه که هه مو سپین
 هۆن هئین هه موم هئین یهوه بۆره و بونی تو بۆرین
 بیئ دایه .. سویند بی به و پرچه سینی یانته
 دلۆب دلۆب سویند بیئ به شیر ی هه لالی شه وه مکهانته
 تو دا یکی و سه ری دا پیکان نا نه بتم
 به شیر ی کوشی کرد بیئ
 بهنا ی جز پیک نارو ختم
 به خۆتم گۆشم کرد بیئ
 x x x x

کاکه گه رمی و سارد ی هه مو زندانه کانه چه شتوه
 ها تومه لات ، جنیوتف و نه فره تی یاسا لم به دا و ننه هه لگرتوه
 نزا و نزام پزانتوته ژیر پزوستالی زه ند رمهوه
 عشی زه ننگاوی زندانم به زمانم لستۆته وه
 که چی ته نجام له سوچی پز نامه یه کدا به پاکانه پر کرد نهوه
 پا دا شته که م دهمه توه ؟
 نهو خه لکه ش بهخوینته وه !
 هه تا ماوین فیزوبیز مان لئ بکه نه وه
 به بئی بیلا وی نه فره ت شه ره فغان بهلیشینته وه
 تاوا پاداشتی تازار و شه و نخوونی من و دایکم ده ده پته وه
 چۆن له پووم دی بچه لای شه و خوشکانه ی که چاره پوانن
 سوکه ی چه رگی سو تاویان بۆ بیئین ..
 وا ها ته لات ، هه خۆمی بیسته کاکه
 من هه زده که م پووم ره ش بکه بیت و پرچه کانه بقرتینی
 به لام هه رگیز تاوی پاکانه نه هئین
 کاکه چی بکه بین ، بهیر بکه وه کاکه چی بکه بین
 مه گه ره وی توو تان بیدا
 مه گه رانسان هه لمان کیشی
 نه گینا چۆن له رویمان بیئ
 دوا ی پاکانه ، روونیشانی خه لگی بدمین ؟
 له نامتی ژنی گه ره کدا سه ره لبرین ؟
 چۆن باست کین ؟
 چۆن لای لایه بۆ تانسه که ی خۆت بکه بین ؟
 که تو هه مو و گیانت بیس بیئ ، سه ره شیری بیی
 کاکه گه ره ته وه نیازته بولا ی نیمه ته یه پته وه
 سیکتسر .. سیکتر

پاکانه ی ناو پښ نامه که و خښت ۰۰۰ سیکتر
 ټیمه بیا کښمان بڼو چیه ۰۰ که پار چه یه
 بیا و تسی ی پښ شکل کسراوی چه ریډه یه
 هه ربه پښ نامه که ی لای خښت
 بڼی تا پښی و سه ر شتری خښت پیچیه وه
 هه تا تڅه ی له زه لگاډا بتلیزه وه
 به لام هه رگیز بڼو لای ټیمه مه په روه
 چوڼ پاکانه له لگه لده که ی
 ټیمه شه ربه رڼا پاکانه له ناوت ده که یڼ
 ده لټین شه ی گسل ، شه م سه ر شوره چاوان پرله زه لیلی یه
 کسره مان نییه ، کساکمان نییه ، که سمان نییه .

x و ه رگیزاوه له (نووسه ری کوردستان) گو شاری یه کټینی نووسه راښی
 کوردستان ، ژماره ۲ ، ۱۹۸۱

نه وچا وانه ی هه لیان دینسی
 به کڼل و ده رمان ده ی رازینسی
 پڼو زنی یه مرد ووم لسی نه مرینسی
 بڼو لیم زیز بوی نامد وینسی
 x x x

چاوت شه تیره ی ناو و وردان
 به مه رفه دی هه بیته سولتان
 چه ند ناخښه ده ست لیک به وردان
 بڼو تومردم کچه جیران
 x x x

چاوت باز نه پرؤت که وانه
 وه خته بڼو ت بڼم یه دیوانه
 بڼو تومردم چه ند زه مانه
 چه ند شیرن و میهره بانه

۱ پاتساوه ی کوچ و مانوه ۱

به پانی له ده نکه ده لگی خانه وده وگریانی منال و خویندنی چه ند کله غښتیرت
 چارگی سر چایم کرایه وه بوته وده مرو به ره . پاتننان و چایی خواردن باری
 خه م هه لگرتوو ماموستا و چه ند پیتمرگه یه که له ته کما هانن تا چه ند چپایکمان
 بری . له دوا بجاوردوا ونه دا ماموستا ویتی : هیواد ارم سه رکوزیتیت وه
 پخینینه وه هه روه که ټیمه که له که ل رڼو کارو پارد! شه چه نکین و خڼوان هښتیموه
 به سه ربه رزی ۰۰ ده ستیان را کښا و وو تیان شه وه مه رزمز تا گات له خښت
 بیت!! له که ل پښی زڼکی ترد! که پښتمه خا کڼکی تروله سه ر لونه پکوهه —
 دی، سووتاهه که ی مانی ماموستای شوپ شگڼیم شه بیڼی که مانا ی ژبانی نیسه
 نه ما بوی ، په لام مانه وه ی خه لکه که ی هه زاران گڼدی ی نوئی ی له گياتسا
 دروست نه کسرد .

زقر سوهاس بو لقی به رتانییا به تایبته کاک سامان که ناوښیانی بایتمکانی
 بڼو نویسن . پرشنگ

ناماده کردنی نمبر

به کومهل له ناوبردن

واته له ناوبردنسی تهاووی یا به شیکی کومهلینکی ی نه تهاو یی یارگهی ییا تا یئتی له سالی ۱۹۳۹ - ۱۹۴۵ هیتلره کان به شیومیکی فراوان ئەو تا وانیمان کرد برامهر ئەو شینانه ی که داگیران ده کردن • همروه ها پرسی (بول بوت) و (یا نج ساری) پیش ئەو تا وانیمان کرد له که میونجا • همروه ها - کمال ته تا ترک - کیشت له دوا ی کوماند تهاو ی شورشهکی ی تاگری داخ ی ۱۹۲۵ له کوردستانی تورکیا ههتسا په وتاوانه برامهر شورشگیرهکان و پرسیره کانیان • همروهکو شینان ناشکاریه رژمه کانی شیران و عیراق و تورکیا ههمان تاوان برامهر کلسی کورد به شیوه په کسی بمره وام جیی به جن دهکن •

تۆقاندن

بریتی په لهو رامیاره ی ده خرپه کاربو ترساندن و تۆقاندنی خلک په نیازی وره پس بمرانی هیزی رامیاره را پهره ده ژبه پرتیمه کان ، بمراد میه کسێ زور کاریگهر ته نات له ناوبردنی جسمعی وکاری ترقریش دینپه کایهوه • له رۆژکاری شمرو رامیاری تۆقاندن له زور لای جیهان شمهل دده تا سهوه له لایین هیزه کوئه پهرست و کاربده مته رامیاری و تا یینه بالا کان • له گهل جیاوازی بناماکانی تۆقاندن شهوه دفرکو تووه که تامانجسی سههه کسێ ته م رامیاره بریتی په له شیواندن و تیک دانێ ژانی ناسایی و جئ گیر بوو بزوتنهوه رامیاره کان همروه ها بۆ له ناوبردنی دیموکراتیت و هینانه کایهوه و جن گیر کردنی رژمه دکاتوره بانه • رژمه داگیر که کانی کورد ستانیش — په تا ییمت پرسیمی به عسی عیراق و رژیم فاشستی تورکیا و رژیمی شینالاسی شیرانی نمونه یکن له به کار هینهرانی رامیاری تۆقاندن تا دوا پله ی ترقریستی •

هاوکاری و هاو خهباتی نیوان خۆئیدکارانی کوردسان له دهروه دا مهرجنی بنه پهرتی سههه رکتی و تنی خهباتانه

پیشانده‌گی برشنگ

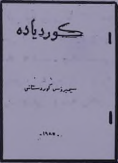

شوازی که روویه کی زیندوو
هه بریاد فانیل

ئاوازی که روویکی زیندوو ۱ وا پۆتناسی لعد مگهوه ادوو کومهله شیخیری ناسکی کاخ هه بریاد فانیل سن وله لایین پهیمانکی زمانه شیرانی په کان ی زانسنگای تاراد له بمرینی پۆژ تا وابلا و — کسرا ونه ته وه •

کورد یاده له نویسنی اسچیروس
کوردستانی (وپدا و کراره ی اهه —
لئسته)
کۆمه له بهشتا —
هکی نهمجه
داستانی په ،
تای میژوو دمدا ،
ت یئین و پهرامه
ی حکایهتکانی
بهر ناگردانی —
کهرد هاری لئ

سانۆگرهکی ی —
سنه فا حوج —
تهوه ی له شیرینی
۹۷۲ که نهمجینی
په بزنی سه بهرشتی
ههترو و شوهو زانیا ری
په کانی کومهلایینی دا پاداشتی په کمی وهرگرت
یک مه حمود مهده عیزت وه ریگرا وه بو کوردی •

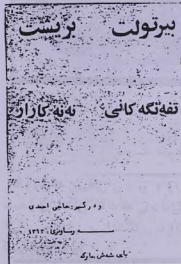
دپت • نهوانه ی پهن له دیوی ره ش و سپی و ته حمه دی پالهوان •

چیرکێشی کوردستان

گێڕاڤێکی ڕۆژنێڕۆ کوردستان

دوا ژماره ی شه م گۆناره - ژماره ۸ - ۹ - ی له شهیلپی ۹۸۵
 بلا و کراوه تهوه . هه موزماره دانی بهرن له لیکۆ لینهوهو باهتسی
 هه مه چه شته ، زنجیره لیکۆ لینهوه یهکی سه رنج راکیشی یه ک
 له دوا ی یه ک له زۆریه ی ژمارهکان ی بلا و کراوه تهوه ، د هریاره ی
 (مامی چاره نووسی) به گشتی و مافی چاره نووسی دورد وهسه -
 له ی ئۆتۆنۆمی به تاییه تی . به هه مان زییاز پانکیهکی
 عه رهیبی بۆ ده رده چیت به ناوی - صرخه کوردستان .
 تا نیستا (۲) ژماره ی بلا و کراوه ته وه .

شه م کتێبه بریتی یه له کورته یه ک له سه ر زمانی نووسه ری
 ناسراوی شه ماننی (بیئر تویلت بریشت) و چیرۆکی (لنگه
 کوسه فینسان بانایه) و شانوگه رن تهغه گانی نهه کارار
 وهه ند ئی بابه تی ترکه له دین (بیئر تویلت بریشت)
 نووسراون و له گه ل لیکۆ لینهوه یه ک له سه ر شانۆگه ی -
 تهغه گه گانی به نه کارار - که له لایه ن رۆیت - بییر ل و
 نووسراوه شه م کتێبه له لایه ن کاک - حاجی احمد -
 گراوه ته کورد ی و له کاتووشی یه که می ۱۶۸۴ بلا و کراوه تهوه .

ته نیا یه شه وی و لا ئێکی نامۆ / بریتی یه له کۆمهله کورته
 چیرۆکیگ ی کاک - حه مه - له لایه ن کومه له ی خوێند -
 کارانی کوردستان له ده ره وی وولات سلغی سوجد -
 بلا و کراوه ته وه شه م چیرۆکانه به هره می ئی یه ززی کاک -
 حه مه ده رده خه ن له چیرۆک نووسی دا . شه م چیرۆکی
 ته نیایی شه ئێکی نامۆ - زۆر وه ستایانه ههست وهستی
 ده رووسی هه ند ئی له کورده دلسۆز و کورد په روهه ناواره
 کانهان بو ده رده بریشت . هیوا ی یه رده وای و سه رگه
 تن بوکاک - حه مه - ده خولوین

UNIVERSITY OF EXETER
 Library and Information Service

له ئارشیفی پرشنگ دا

صورت لارهه عه رهبه عه رهبه
 ۱۹ صفر لایله ۱۰۱۲۴
 له تملکت مایار دا نوسرا .
 یو تهشکولات حکوت کوردستان نصب و تیرین

- ام ناڵام له قایه حکوتدا بایس دی .
- سهریار: شیخ قهلو
 - وێس و نایه: شیخ عه د هه یب
 - وێس باڵه: مه د لاکرم ملکه
 - وێس داریف: مه ریا مه هقی بانا
 - وێس شێخ و عدل: ئه مین شێخ
 - وێس کرک: اهدیک ئه خ بک
 - وێس بانه: عه ربه ئی عه د لهن بانا
 - وێس امینت عه ره یبه: سید اهد وێس
 - مفتی عه مده حکوت کوردستان مه ریا مه هقی عه داری بانا
 - مه رکه مقام و قیافه عه رهب ی مه یارون و اراده
 - امه د مه تال ده ست به تده رما گه حکوت بکات .
 - و نهان و نهانی .

سکدار کوردستان
 عه د

سال ۱۹۱۲ / ۲۳ صفر ۱۳۱۱ / ۱۱ شهریور ۱۳۱۱

بۆ به سه رهێنا نه وه ی با دگا ره خوسرا وه دێرینه کانهان هه رجا ره له م گۆشه به دا
 وێسه ی خوسرا وێسکی کۆن بڵاوه که به نه .

P
956.67
P52

PIRSING

GOVAREKÎ ROŞINBÎRIY GİŞTIYE

Le layen Komeley Xwendikaranî Kurdistan le derewey Wilat
der deçêt

JIMARE 3

AB 1986

AKSA

321429848X

Exeter University Library